

**MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
AGRONOMICKÁ FAKULTA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

BRNO 2016

BC. MARIE TRČKOVÁ

**Možné ovlivnění českého venkova současnou
mezinárodní migrací**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc.

Vypracovala:

Bc. Marie Trčková

Brno 2016

Zadání diplomové práce

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: Možné ovlivnění českého venkova současnou mezinárodní migrací vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:.....

.....
podpis

Poděkování

Velice ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. RNDr. Antonínu Vaisharovi, CSc. za odborné vedení, poznatky a čas, který mi věnoval v průběhu zpracování mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům za ochotu a odpovědi a především doc. RNDr. Dušanu Drbohlavovi, CSc. za odborný náhled na problematiku. Hlavní poděkování bych ráda věnovala svým rodičům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

.

Abstrakt

Migrace je globálním trendem nejen současné populace a vyvolává mnoho kontroverzních otázek, na které však neexistuje jednoznačná odpověď. Názory na tuto problematiku navíc v souvislosti s příchodem syrských uprchlíků aktuálně rozdělují českou společnost napříč generacemi a společenským postavením. Předkládaná diplomová práce cílí na možné ovlivnění českého venkova, které by mohlo být způsobeno touto migrační vlnou, která mimo jiné se sebou nese kulturní odlišnosti. Proto byla pozornost věnována jak popisu syrské kultury a islámského vyznání, tak vietnamským zvyklostem, vedle kterých žijeme v ČR již několik desítek let. Při zpracování tohoto tématu bylo využito anketního šetření, kdy byly primárně zkoumány názory obyvatel žijících na venkově s ohledem na potenciální příchod uprchlíků do blízkosti jejich bydliště. Společným jmenovatelem v odpovědích respondentů byla většinová skepse a strach z příchodu válečných uprchlíků do ČR. V rámci odborné analýzy byla provedena identifikace možných příčin tohoto negativního postoje obyvatel. Práce byla obohacena také o pohled předního českého odborníka na geomigraci Dušana Drbohlava.

Klíčová slova: migrace, Sýrie, Vietnam, venkov, uprchlická krize

Abstract

Migration is a global trend not only of the current population. However, it bears many controversial questions that are not easy to answer. Currently, opinions regarding the arrival of Syrian refugees into Czech Republic are dividing our society across generations and social status. This diploma thesis is mainly focused on the possible influence of Czech countryside by this migrant wave exhibiting totally different cultural behaviour. Moreover, the differences among Syrian culture and global Islamic religion as well as the Vietnamese traditions, we live in the Czech Republic alongside for decades, are discussed. A survey was conducted to determine the public perception among people living on rural areas with respect to a hypothetical arrival of refugees to their village. The main feature of the questionnaire was identified as the scepticism of respondents concerning the refugees' integration process, whereby the vast majority was afraid of arrival of war refugees into Czech country. Additional analysis is attempting to identify possible sources of the negative attitude of the population. Finally, the work was enriched by view of a leading Czech expert on geomigration – Assoc. Prof. Dr. Dušan Drbohlav.

Key words: migration, Syria, Vietnam, rural, refugee crisis

Obsah

1	ÚVOD.....	9
1.1	Cíl práce.....	10
1.2	Metodika	10
2	Migrace – definice pojmů.....	11
2.1	Typologie migrace	11
2.1.1	Prostorové aspekty migrace.....	11
2.1.2	Migrace na základě směru pohybu	12
2.1.3	Časový aspekt migrace	12
2.1.4	Legální a nelegální migrace.....	12
2.1.5	Migrace na základě důvodů.....	13
2.2	Kategorizace migrantů	14
2.3	Příčiny, motivy a důvody migrace – Teorie migrace.....	15
2.3.1	Pull-push faktory	16
2.3.2	Teorie neoklasické ekonomie	17
2.3.3	Teorie nové ekonomie	18
2.3.4	Historicko-strukturální teorie	19
2.3.5	Teorie dvojího trhu práce	19
2.3.6	Teorie migračních sítí.....	20
2.3.7	Teorie transnacionálního prostoru.....	20
2.3.8	Teorie migračních systémů.....	20
3	Migrační vývoj v českých zemích.....	21
3.1	Migrace v letech 1938-1989	21
3.1.1	Migrace Romů do českých zemí	22
3.2	Vznik vietnamské komunity v Česku	23
3.3	Migrace v letech 1989-2015	24
3.3.1	Cizinci na území ČR.....	25
3.3.2	Kategorie cizinců v ČR.....	29
3.3.3	Migrační politika České republiky	29
4	Celosvětové migrační trendy	33
4.1	Mezinárodní migrace v číslech	35
4.2	Současná migrace do Evropy.....	37
5	Kulturní konflikty migrace	38
5.1.1	Kulturní konflikt v rámci sociologie	40
6	Život muslimů	41
6.1	Muslimská komunita v České republice	42
6.1.1	Příklady kulturního nesouladu.....	43
7	Syrská kultura, náboženství a rodina.....	44
7.1	Tradice a svátky v Sýrii	46
8	Vietnamská kultura.....	47
8.1	Vietnamská kultura, náboženství a rodina	48
8.1.1	Náboženství ve Vietnamu.....	49

8.2	Svátky a tradice ve Vietnamu	51
9	Anketní šetření.....	51
9.1	Celorepublikové srovnání vnímání uprchlíků.....	67
10	Odborný pohled na problematiku	68
10.1	Rozhovor s docentem Dušanem Drbohlavem.....	69
11	Závěr.....	75
	SEZNAM LITERATURY.....	77
	SEZNAM OBRÁZKŮ	80
	SEZNAM PŘÍLOH	81
	PŘÍLOHY	82

1 ÚVOD

Žijeme ve světě, který je neustále v pohybu. Lidé na celé planetě se každodenně stěhují z vesnic do měst a naopak, ze států do států a z kontinentů na jiné kontinenty. Migrace je neoddělitelně spjata s naším civilizačním vývojem, kdy lidé migrovali již od pradávna. A čím jsou technologie a infrastruktura vyspělejší, tím větší možnosti se lidem naskýtají a cestování na velké vzdálenosti se stává snazší. Migrace však se sebou nese spoustu faktorů, ať už pozitivních, či negativních, které ovlivňují naše okolí. Mezi nejvýraznější patří kulturní střety, s nimiž se současná populace čím dál více setkává. Na to navazuje i dnešní uprchlická krize, která vede k enormní migraci obyvatel ze Sýrie, Iráku a severu Afriky. Z převážné většiny lidé utíkají z válečných oblastí, aby ochránili sebe a svoji rodinu nebo aby své rodině zajistili lepší životní podmínky. Životní postoj a kulturní zvyklosti těchto lidí se však od našich, evropských, v mnoha ohledech liší, ať už v náboženství, tradicích, rodinných vazbách a jiných. Otázkou zůstává, zda je Evropa připravena na tak markantní příchod uprchlíků a soužití s nimi a zda jsou migranti z třetích zemí připraveni na zcela odlišné evropské prostředí. Je vůbec reálné, aby takové soužití bylo přátelské a bezkonfliktní?

Problematika uprchlické krize je, ať už v médiích, školách nebo ve společnosti všeobecně, velmi diskutovaná. Pravděpodobně každý z nás o ní již slyšel. O příchozí syrské populaci se debatuje v každém koutě naší republiky. Na venkově nevyjímaje. Avšak díky mediálnímu tlaku vidíme především zápornou stránku migrace a často postrádáme objektivní pohled na věc. To ovlivňuje naše úsudky a podněcuje strach z možného ohrožení naší bezpečnosti. V této práci se primárně věnuji sběru názorů na tuto problematiku a následnému objasnění toho, jak zhruba takové diskuze v českých periferiích vypadají. Tedy jaký postoj a názory zastává venkovské obyvatelstvo na možný střet řekněme převážně muslimské kultury s tou naší. Aktuálnost příchodu uprchlíků na půdu EU a pozorovaná vlna nevole stoupající v mém okolí byla hlavní motivací pro zvolení právě tohoto tématu k vypracování závěrečné diplomové práce.

1.1 Cíl práce

Cílem předkládané diplomové práce je stručné shrnutí historie a teorie mezinárodní migrace v Českých zemích a charakteristika současné migrace do České republiky. Závěrečná část práce je pak zaměřena na islámskou a vietnamskou kulturu a jejich odlišností od české kultury.

Primárně se v práci zaměřuji na současnou migrační vlnu ze Sýrie a s tím související kulturní překážky, které by mohly vzniknout při konfrontaci s českými zvyklostmi, především na venkově. Důvodem je možný scénář příchodu syrských uprchlíků a s tím související ohrožení venkova jako takového.

1.2 Metodika

Práce je rozdělena na tři části. V první části diplomové práce byla provedena metoda analýzy a literární rešerše, kde byly získány základní pojmy a informace týkající se migrace všeobecně. Práce dále obsahuje stručný popis vývoje migrace v českých zemích, přičemž bylo použito především zdrojů z odborné literatury. Z údajů Českého statistického úřadu byl vytvořen nástin současného počtu cizinců v České republice. Ze zahraniční literatury pak byly získány poznatky týkající se celosvětových migračních trendů.

Druhá část je zaměřena na popis kulturních zvyklostí a tradic vietnamské komunity, která v České republice tvoří nepřehlédnutelnou část. Následuje také popis syrské kultury, jakožto potenciální součást budoucího Česka.

Poslední praktická část je především věnována poznatkům získaných anketním šetřením, které byly hlavním přínosem pro tuto práci. Sběr dat za pomoci ankety byl zvolen z toho důvodu, že tento způsob byl nejvhodnějším pro získání názorů venkovského obyvatelstva na problematiku migrace proudící ze Sýrie. Výsledky šetření byly za pomoci syntézy zformulovány do uceleného prvku a dále rozebrány. Odborné hledisko na problematiku uprchlické krize a integrace uprchlíků poskytl řízeným rozhovorem pan doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.

2 Migrace – definice pojmů

Při vyslovení slova migrace, které se v poslední době více a více skloňuje nejen v médiích, ale i mezi širokou veřejností, si každý z nás dokáže vybavit konkrétní význam, jenž je spjatý s pohybem lidí nebo cizinců. Většina z nás si vzhledem k současným okolnostem uprchlické krize především představí uprchlíky utíkající z oblastí válečných konfliktů, některým se také může vybavit narůstající množství muslimů v Evropě nebo si vybaví dělníky z východní Evropy, kteří nechybí snad na každé větší stavbě v České republice (ČR). Migrace však nepředstavuje jen pojem, v němž je ukryta celá řada rozmanitých obrazů a asociací. Jedná se o pojem, který je velmi často používán nejasně či nepřesně. (Štica 2014)

Nejznámější a nejvíce používanou definicí mezinárodní migrace je definice Organizace spojených národů (OSN). Ta za migranta považuje osobu, která žije rok či déle mimo svůj domov. Migrace je svázána s pohybem či změnou místa a předpokládá rozdělení světa do jednotlivých samosprávných celků. Těmito samosprávnými jednotkami se myslí svrchované státy, jejichž hranice jsou mezinárodně uznávány. Migrací je myšlen jak pohyb mezi těmito státy, které kontrolují pohyb přes vlastní hranice, tak i přeshraniční pohyb, jež zahrnuje delší či dokonce trvalý pobyt v novém státě. Základními charakteristikami migrace tedy jsou hranice, jimi vymezené politicko-správní jednotky a pohyb mezi nimi. Zároveň předpokládá delší pobyt na novém místě, které je však odlišné od místa, ze kterého migrující osoba pochází. (Štica 2014)

2.1 Typologie migrace

Rozlišujeme několik typů migrace v návaznosti na jednotlivé aspekty, které jsou dále stručně popsány.

2.1.1 Prostorové aspekty migrace

V této oblasti se rozlišuje migrace na vnitřní a mezinárodní migraci. Jak už název napovídá, vnitřní migrací se rozumí pohyb osob v rámci jednoho konkrétního státu. Příkladem může být pohyb obyvatel mezi městem a venkovem či migrace uvnitř regionu nebo určité oblasti. Mezinárodní migrací je naopak myšlen pohyb osob mezi státy. Klíčovým znakem je především to, že osoba nebo skupina osob překročily státní hranice buď sousední země, nebo putovaly na delší vzdálenost v rámci kontinentu, či mezi

jednotlivými kontinenty. (Štica 2014) V mé diplomové práci se budu, vzhledem k tématu práce, zabývat migrací mezinárodní.

2.1.2 Migrace na základě směru pohybu

Z tohoto hlediska rozlišujeme:

- Emigrace - změna místa pobytu směrem z území domovského státu. Emigrace je procesem, při němž obyvatelé opouštějí své domovské státy s cílem usídlit se v zahraničí.
- Imigrace - změna místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu. Imigrace je procesem, při němž se na území států usídlují cizinci. Imigrant je tedy cizinec, přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru. (Ministerstvo vnitra ČR 2015)

2.1.3 Časový aspekt migrace

Migraci, na základě délky pobytu v novém státě, rozdělujeme na krátkodobou a dlouhodobou, resp. trvalou migraci. Přesné vymezení krátkodobé a dlouhodobé migrace není nikterak snadné. Výše zmíněná definice OSN uvádí rozhodující hranici jednoho roku. To nám může posloužit jako orientační bod. Jednotlivé aspekty však ukrývají určitou dynamiku. Jednak to, že dlouhodobý pobyt může vyústit v trvalé usazení, nebo krátkodobá migrace se může proměnit v pobyt dlouhodobý.

Do krátkodobé či dočasné migrace řadíme i osoby, které absolvují různé studijní a pracovní stáže. Zvláštní formou je i tzv. cirkulární migrace, jež zahrnuje opakovaný pohyb osob přes hranice států například v souvislosti s krátkodobými pracovními pobyty v rámci sezónních prací. V definici OSN se *krátkodobý migrant* označuje osoba, která v cizí zemi pobývá déle než tři měsíce a méně než rok. Na tuto definici se nevztahuje pobyt za účelem dovolené, pracovní cesty nebo náboženské poutě. (Štica 2014)

2.1.4 Legální a nelegální migrace

Mezinárodní migraci lze dále členit na migraci legální a nelegální, resp. na migraci regulérní a neregulérní. Osoby, které splňují veškeré zákonné podmínky přijímající země, v níž se pohybují, pracují či žijí, považujeme za legální migranty. Osoby, které dané zákonné podmínky státu porušují, představují migranty nelegální. Migrant se může stát ilegálním, pokud do dané země vstoupí např. bez patřičného cestovního dokladu, bez víza, s padělanými doklady nebo když hranici překročí mimo hraniční přechod. Jeho pobyt se

také může stát ilegálním ve chvíli, kdy uplyne doba legálního pobytu v zemi, např. vypršením víza, neprodloužením povolení k pobytu atd. Ke zvyšování rizika ilegální imigrace v mnoha případech přispívá složitě nastavený systém řídicí imigraci. Někteří migranti preferují ilegální pobyt i z toho důvodu, že nemají dostatek finančních prostředků a tento způsob je levnější. Migranti se však často mohou stát obětí obchodu s lidmi. Jejich doklady jsou jim zabaveny nebo je jim přislíbeno zprostředkování dokumentů potřebných k pobytu. (Palát 2013)

2.1.5 Migrace na základě důvodů

Dle typologie migrace Andrease Demutha je migrace rozdělována na dobrovolnou a nucenou (Uherek 2004). První případ zahrnuje osoby, které ze své země odešly dobrovolně na základě vlastního rozhodnutí. Nucená, neboli nedobrovolná migrace, zahrnuje osoby vyhnané nebo donucené k odchodu z určitého místa.

Migraci dobrovolnou můžeme dále rozčlenit na:

- Pracovní migraci – motivem je vyhlídka lepšího zaměstnání, budování kariéry, pracovní zkušenosti atd.;
- Řetězová migraci – znamená migraci za účelem sloučení rodiny;
- Neimigrační migraci – dočasná migrace za účelem studií, výzkumu atd.;
- Inovační migraci – klíčem je motivace ke zlepšení životních podmínek přesídlením do jiné oblasti či země;

Příčin nucené migrace je hned několik. Zpravidla se uvádí vyhoštění, evakuace a důsledky přírodních katastrof jako je sucho, povodně, hladomor. Dále jedním z důvodů může být diskriminace, porušování lidských práv, válečné konflikty, politická nestabilita a etnické či náboženské nepokoje. Převládající síly, jež působí na zasažené skupiny osob, mají pak vliv na rozsah migrace. Lze hovořit o migraci individuální, skupinové nebo masové, přičemž hromadná migrace bývá často vyvolána přírodní katastrofou nebo válkou. (Palát 2013)

Přesné určení, zda se v určitých případech jedná o migraci dobrovolnou či nedobrovolnou, je velmi obtížné. Někdy se za zdánlivě dobrovolnou migrací mohou skrývat faktory donucení, a naopak vlna nedobrovolné migrace s sebou také může nést jiné aspekty, např. možnost volby, rozhodování a v určitých případech se za ní mohou skrývat i ekonomické faktory. (Palát 2013)

2.2 Kategorizace migrantů

Pod pojmem migrace se také skrývá jak ekonomická migrace, tak migrace z důvodů politického pronásledování. Můžeme tedy hovořit o kategorii politických uprchlíků, kteří na základě *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* z roku 1951 (tzv. Ženevská konvence), spadají pod ochranu mezinárodního společenství. Podle této úmluvy je politickým uprchlíkem osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských či národnostních, nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů a je neschopna přijmout, nebo vzhledem k uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti. Později bylo formou směrnice a doporučení jasně formulováno, že k úmluvě rovněž náleží pronásledování na základě pohlaví. Signatáři úmluvy se zavazují k ochraně uprchlíků a respektování principu *non-refoulement*, což znamená nevracet migranty do země, v níž by mohli být pronásledováni. V této souvislosti máme různé formy ochrany uprchlíků. První ochranou je udělení politického azylu, jež přináší plnou ochranu ze strany mezinárodního společenství a daného státu. Tato ochrana zahrnuje jak udělení pobytu v novém státě, tak i podporu integrace do přijímací společnosti a snazší cestu k získání občanství. Dále dočasnou ochranu na období, během něhož trvá důvod ochrany (např. občanská válka v dané zemi, přičemž po skončení válečného konfliktu nárok na ochranu zaniká). A také humanitární ochranu, která je v souladu s principem *non-refoulement* zaměřena na migranty, kteří nejsou považováni za uprchlíky, ale návratem do své země by byli vystaveni nebezpečí. Novodobá úprava mezinárodní ochrany uprchlíků má však i své kritiky. Ti poukazují na skutečnost, že definice politického uprchlíka dle Ženevské konvence odráží především situaci během druhé světové války a těsně po ní, kdy mělo světové společenství zkušenost s uprchlíky prchajícími před pronásledováním nacistů a komunistických režimů a že konvence nezohledňuje situaci dnešního světa. Dnes se uprchlíci dávají na útěk především z důvodů válečných konfliktů či občanských válek a prchají tak před násilím a terorem ozbrojených skupin. (Štica 2014)

Rabušic a Burjanek (2003) provedli kategorizaci migrantů do osmi skupin:

- 1) Uprchlíci – za uprchlíky se považují osoby, které se nacházejí mimo svoji rodnou zemi a mají také oprávněné obavy před pronásledováním z rasových, náboženských, národnostních důvodů či z důvodů příslušnosti k určité společenské vrstvě nebo zastáváním určitých politických názorů a nejsou schopny přijmout, vzhledem k obavám, ochranu své vlasti.

- 2) Osoby pobývající mimo svoji vlast, do které se nechtějí nebo nemohou vrátit na základě odůvodněných obav z pronásledování z rasových, národnostních, politických nebo jiných příčin.
- 3) Žadatelé o azyl – to jsou osoby, které opustily svoji mateřskou zemi z obav před pronásledováním. V azylovém řízení se u nich prověřuje, zda splňují kritéria Ženevské úmluvy. Pokud uvedené podmínky splňují, stávají se azylanty, uznanými uprchlíky. Udělený azyl tak představuje ochranné povolení k jejich pobytu z politických, náboženských, národnostních a jiných důvodů.
- 4) Ilegální migranti – tato skupina migrantů je v cílové zemi přítomna bez potřebných dokumentů.
- 5) Dočasní pracovní migranti, kteří se po ukončení pracovního pobytu vrátí zpět do své rodné země.
- 6) Vysoce kvalifikovaní migranti, kteří v cílové zemi pobývají za účelem práce.
- 7) Rodinní příslušníci – ti se připojují ke svým příbuzným, kteří setrvávají v cílové zemi z důvodů uvedených výše.
- 8) Navrátilci – po určité době se navracejí zpět do země, odkud pocházejí.

2.3 Příčiny, motivy a důvody migrace – Teorie migrace

Migrační teorie je potřeba chápat jako pokusy o vysvětlení migrace, které jsou vázány na daný kontext. Je to soustava hypotéz, které jsou formulovány a ověřovány prostřednictvím významných empirických dat především pozorováním. Žádnou z teorií však nelze obecně chápat jako konečnou, vše vysvětlující nebo jako všeobecně platnou. Navíc teorie se navzájem nevylučují, nýbrž se často doplňují. (Štica 2014)

Společným jmenovatelem všech teorií je, že pátrají po motivech vedoucí k migraci a po příčinách, které migraci podněcují. Navzdory migrační rozmanitosti lze vyčlenit základní motiv – úsilí o hledání lepších životních podmínek. (Štica 2014)

Průkopníkem v oblasti migračních teorií byl Ernst Georg Ravenstein, anglický geograf a kartograf německého původu. Jeho výzkum a poznatky výrazně ovlivnily další odborné práce zabývající se procesy migrace. Ravenstein formuluje sedm základních zákonů migrace: (Palát 2013)

- 1) Každý migrační tok vytváří zpětnou migraci.
- 2) Většina migrantů se přesunuje na krátkou vzdálenost.
- 3) Migranti, kteří migrují na delší vzdálenosti, mají sklon vybírat si jako destinaci velká města.

- 4) Venkovské obyvatelstvo migruje více než obyvatelé městských oblastí.
- 5) Rodiny jsou méně aktivní v mezinárodní migraci než mladí dospělí jedinci.
- 6) Většinu migrantů tvoří dospělé osoby.
- 7) Velká města rostou především v důsledku migrace spíše především než díky přirozenému přírůstku.

Migrační zákony zformulované Ravensteinem jsou do značné míry platné i v současnosti, přestože se zaměřuje především na migrační trendy devadesátých let. (Palát 2013)

2.3.1 Pull-push faktory

V české literatuře můžeme tyto pojmy nalézt pod názvem faktory tahu a tlaku. Migrační pohyb je výsledkem sil, které migranta vypuzují ze země jeho původu - tzv. „push faktory“ a sil, které migranta přitahují do cílové země – tzv. „pull faktory“. Lze také říci, že „push faktory“ jsou nepříznivé okolnosti v oblasti, ve které osoba žije a „pull faktory“ jsou naopak okolnosti, které osobu přitahují k přesunu do jiné oblasti.

Okolnosti, které jsou schopny přimět lidi, aby se odstěhovali z jejich současného místa pobytu („push faktory“), mohou být následující: (Palát 2013)

- Nedostatek pracovních míst.
- Málo příležitostí v mnoha ohledech.
- Ztráta bohatství.
- Diskriminace.
- Nedostatečná zdravotní péče.
- Znečištění.
- Špatné životní podmínky a bydlení.
- Válka.
- Přírodní katastrofy, sucho.
- Hladomor.
- Nedostatek náboženské svobody.
- Politické obavy nebo pronásledování.
- Zastrasování či vyhrožování smrtí.
- Vysoká nezaměstnanost.

Jenom samotná existence výše uvedených „push faktorů“ nutně nemusí vést k migraci. Aby se migrace uskutečnila, je nutné, aby existovaly také pozitivní faktory, které budou

migranta přitahovat do cílové země („pull faktory“). Mezi „pull faktory“ můžeme zařadit například: (Palát 2013)

- Lepší životní podmínky;
- Politická a náboženská svoboda;
- Pracovní příležitost;
- Lepší zdravotní péče;
- Vzdělávací systém;
- Průmysl;
- Bezpečnost v dané zemi;
- Podnebí;
- Rodinné vazby;
- Politická stabilita;
- Vysoké mzdy a ekonomická prosperita země;

Rozhodovací proces migrace, je kromě push a pull faktorů také ovlivněn různými překážkami. Jedná se například o velkou vzdálenost cílové země, jazyková bariéra, podmínky vstupu do země, náklady na přesídlení, odloučení od rodiny atd. (Palát 2013)

2.3.2 Teorie neoklasické ekonomie

V teorii neoklasické ekonomie zaujímají významné místo právě výše zmíněné push a pull faktory. Význam těchto faktorů se zintenzivňuje především následkem moderních komunikačních technologií. Stále více lidí díky nim ví o osudu lidí, kteří žijí daleko od svého domova.

Na push a pull faktory je možné nahlížet ze dvou různých pohledů: z makroperspektivy a mikroperspektivy. Makroperspektiva zachycuje institucionální, strukturální a společenské podmínky jak v zemi původu migranta, tak i v přijímací společnosti. Za „push faktory“ tedy považujeme negativní podmínky v zemi původu, které činí život v této zemi nežádoucí a neúnosný. Na druhou stranu „pull faktory“ lze charakterizovat jako podmínky příznivější, které jsou v přijímací zemi přitažlivé. Mikroperspektiva se soustřeďuje na subjektivní vnímání zmiňovaných faktorů ze strany osob, které se rozhodují o migraci. Tyto odlišné perspektivy se také promítají do jednotlivých teorií migrace.

Makrovarianta teorie neoklasické ekonomie popisuje strukturální rozdíly mezi vysílajícími a přijímacími zeměmi, např. rozdíly v poptávce a nabídce práce, pracovních

příležitostech a rozdíly ve výši mezd. Tato teorie předpokládá, že zatímco ekonomicky silné země nabízejí větší množství pracovních příležitostí a pracovníky poptávají, v ekonomicky slabších zemích je poptávka pracovních sil menší. Migrace je v rámci teorie chápána jako logický důsledek této nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Tento výklad získal popularitu především v 60. letech minulého století a odrážel situaci v poválečné Evropě. (Štica 2014)

Mikrovarianta teorie neoklasické ekonomie se soustřeďuje na racionální kalkulaci nákladů a zisků z pohledu migranta. Migrant je v této teorii chápán jako jedinec, jehož cílem je maximalizovat vlastní zisk. Zohledňuje také příjmové stránky (zaměstnání a příjem z něj), náklady na cestu a také jazykovou vybavenost. (Štica 2014)

Obě varianty jsou však podrobovány kritice. Makrovarianta je kritizována především z toho důvodu, že nemigrují jenom občané z nejméně rozvinutých zemí, ale je doloženo, že migrují i občané s průměrným hospodářským rozvojem (Filipíny, Mexiko, Indonésie atd.). Opačně se podle této varianty očekává, že imigrace se týká prioritně ekonomicky nejvyspělejších zemí, což také neplatí. (Štica 2014)

Mikrovarianta podléhá kritice kvůli tomu, že migranti často neuvažují výhradně na základě ekonomických kritérií jako je porovnání výše příjmů a množství pracovních příležitostí. Nemůžeme také předpokládat, že migranti pokaždé disponují dostatkem informací o ekonomické situaci dané země. Rozhodující pro migranty může být také sociální zabezpečení země, do které chtějí migrovat. (Štica 2014)

2.3.3 Teorie nové ekonomie

V rámci teorie nové ekonomie probíhá rozhodnutí o migraci jako strategické rozhodnutí celé rodiny. Za rozhodnutím o migraci někoho z členů rodiny tedy stojí rozhodnutí celé rodiny. Prostřednictvím peněžních obnosů, které člen rodiny posílá domů, pak může stabilizovat finanční rozpočet rodiny. Šance a rizika migrace do ciziny jsou tedy rozděleny tím, že migruje například jen jedna osoba, která ale s rodinou zůstane spojena. Tím jsou rizika rozptýlena. Uvedená teorie v současnosti odpovídá empirickým poznatkům africké migrace do Evropy. Tu je stále více třeba připisovat aktérům, jež jednají kolektivně (rodiny, domácnosti nebo příbuzenstvo) a kteří chtějí tímto způsobem minimalizovat životní rizika a zlepšit příjmovou stránku. (Štica 2014)

2.3.4 Historicko-strukturální teorie

Za příčiny migrace historicko-strukturální teorie se uvádí světové uspořádání a nerovnosti ve světě. Migrace je chápána jednak jako protireakce na ně, jednak jako odraz těchto nerovností. Nerovnosti ve světě jsou pak chápány jako důsledek pokračujícího imperialismu hospodářsky rozvinutých států, které prostřednictvím politického a hospodářského světového uspořádání udržují tyto nerovnosti. Toto globální politické uspořádání má pak za následek, že kapitalismus proniká z center (průmyslové národy) na tzv. periferie (rozvojové státy). Hospodářské mocnosti a mezinárodní společnosti z center a vyspělých zemí hledají s vidinou většího zisku v periferiích levnější půdu, suroviny a levnou pracovní sílu. A ty narušením těchto systémů a forem ekonomické a sociální organizace periferií vytvářejí předpoklady pro mezinárodní migraci. Příliv zboží do nekapitalistické rozvojové země je následován přílivem pracovních migrantů z periferie do centra. Na migraci se proto nahlíží jako na čistě vedlejší efekt kapitalistického fungování globální ekonomie a výsledek expanze zemí jádra do periferií. Teorie především poukazuje na význam historických vazeb mezi bývalými koloniemi a jejich bývalými kolonizátory. (Štica 2014)

V 90. letech byla tato teorie rozvinuta v **globalizační teorii**. Ta chápe migraci jako součást globalizačních procesů, k nimž patří volný pohyb zboží, kapitálu, ale také lidí. Migrace je především posilována zrychlením dopravy, přenosu informací, rozvojem technologií a komunikací. Migrace je tedy průvodním jevem globalizace. (Štica 2014)

2.3.5 Teorie dvojího trhu práce

Teorie dvojího trhu práce reflektuje příčiny migrace v důsledku toho, že už v 70. letech minulého století se pracovní trh imigračních zemí segmentoval a vytvořil se sekundární trh práce s pracovními místy s nízkými mzdami a nízkým sociálním statutem. Tato místa zahrnovala malou či nulovou sociální ochranu zaměstnanců a předpokládala vysokou flexibilitu ze strany zaměstnanců, kterou mohli nabídnout v podstatě pouze migranti. Postupně se tak vytvářela pracovní místa, o která měli zájem víceméně pouze cizinci. V době hospodářské krize sociologické výzkumy ukázaly, že tyto pracovní pozice domácí pracovní síly zastávaly velmi neochotně a potřeba pracovních migrantů přetrvávala nezávisle na hospodářské situaci. (Štica 2014)

2.3.6 Teorie migračních sítí

Pro teorii migračních sítí není důležité, proč k migraci dochází, nýbrž jak je migrace udržována. Migrační pohyb dle této teorie je stimulován především formálními a neformálními sociálními sítěmi a vazbami mezi migranty, bývalými migranty a těmi, kteří zůstali v zemi původu. Jedná se o vazby příbuzenské, přátelské či komunitní, jež představují důležité zdroje informací nebo také sociální či finanční pomoc. Tyto vazby pak zvyšují pravděpodobnost migračního pohybu. Migranti totiž získají potřebné informace či sociální podporu a tím snižují náklady a rizika.

Na teorii migračních sítí navazuje **teorie institucionální**, která poukazuje na to, že kolem migrace se vytváří síť různých institucí a organizací (pracovních či cestovních), zaměstnavatelé, jež mají zájem o pracovní síly z řad migrantů a nevládní organizace (např. instituce zabývající se mezinárodní migrací – *International Organisation for Migration*). Můžeme zde také zařadit neformální prostředníky, kteří migrantům pomáhají při vstupu na trh práce, osoby organizující „pašování“ migrantů a další aktéři zabývající se nelegálním obchodem s migrací. (Štica 2014)

2.3.7 Teorie transnacionálního prostoru

Přesun migranta do přijímací země se díky globalizaci a pokroku v dopravě stal výrazně rychlejším, levnějším a snazším. Migrant může v zahraničí pracovat a žít, aniž by ztratil své vazby se svojí zemí původu, a to díky finanční dostupnosti levných letů a internetu. Vzniká tak nová kategorie tzv. transnacionálních migrantů, kteří udržují sociální vazby ve dvou či více zemích a také v nich střídavě žijí. (Palát 2013)

2.3.8 Teorie migračních systémů

Tato teorie propojuje tři roviny, na nichž se migrace odehrává: makro-, meso-, a mikrorovinu. Makrorovina popisuje historické a kulturní interakce mezi různými zeměmi. Mohou to být vazby z dob kolonialismu nebo vazby vzniklé díky náborovým politikám průmyslových států. Tyto vazby však zůstávají dodnes a tvoří jakousi strukturu mezi přijímacími zeměmi a periferiemi. Do tzv. mesoroviny můžeme zařadit výše zmíněné migrační sítě, jež se nadále rozvíjejí a udržují. Důsledkem těchto vazeb je existence „tradičních skupin migrantů“ v jednotlivých zemích. V rámci České republiky můžeme hovořit o vietnamských komunitách. Migrace je v této teorii vysvětlována jako součást historicky utvořených systémů ekonomické směny a politické, kulturní a informační

interakce mezi různými sociálními skupinami z různých národních společností. (Štica 2014)

3 Migrační vývoj v českých zemích

Význam problematiky přistěhovalectví v současné době v České republice stále více roste. Otázka migrace má u nás dlouhou tradici, to bývá často přehlíženo.

Je třeba upozornit na jakousi uzavřenost české společnosti, která není příliš zvyklá na cizince či osoby s odlišným způsobem života. Příčin je hned několik. Mezi přistěhovance mířících do českých zemí v dobách zhruba od 18. století se objevovaly národy sice etnicky příbuzné, ale částečně se kulturně odlišovali (např. Češi vracející se z Volyně, Chorvatska či Vídně po první a druhé světové válce, Slováci migrující do českých zemí po roce 1945). Další skupinu tvořili Romové, jež se měli asimilovat. Z hlediska národního šlo o osoby „bezrizikové“. Dalším podstatným faktorem je uzavřenost českého prostředí, ze kterého se jen pár jedinců dostalo do oblastí jiných kultur. Tento stav byl velmi silný převážně za nedávné komunistické éry. Nicméně obdobná situace byla i ve starších dobách. Například pro občany koloniálních metropolí, tedy většinu obyvatel Evropy na počátku 20. století, bylo běžné řadu let pracovat třeba v Indii, Asii, severní Africe a koexistovat tak s lidmi žijícími v odlišných kulturách. V českých zemích navíc ani neexistovalo žádné kosmopolitní centrum, jako byla například Vídeň, důležité přístavy jako Hamburk nebo klíčová centra jako Frankfurt nad Mohanem. Praha byla spíše provinciálním centrem střední velikosti. Počet cizinců v českých zemích byl až do devadesátých let 20. století zcela minimální. (Scheu & Aslan 2011)

3.1 Migrace v letech 1938-1989

Období 1938-1989 v českých zemích má charakter nesvobody a považujeme ji za dobu útěků z politických důvodů. Dokonce docházelo i k nucené hromadné migraci. Není tím myšlen jen odsun Němců po druhé světové válce, ale i manipulace s Maďary či Romy. Kvůli okupaci nacistů docházelo k velmi výrazným migracím. Do českých zemí se v této době přistěhovaly statisíce Němců. Tento proud ještě zesílil v podobě hromadného útěku před frontou z východu. Po druhé světové válce pak došlo k dalším rozsáhlým migracím. Dotkly se především právě německých menšin. Proběhlo radikální vyhánění i organizovaný odsun německého obyvatelstva, což si vyžádalo tisíce obětí. Šlo o největší migraci v dějinách našich zemí. Drasticky bylo vyhnáno přes půl milionu obyvatel a zhruba dva a půl milionu obyvatel bylo následně vyhnáno v rámci organizovaného

odsunu. Právní úprava byla v té době minimální a na výrazně oslabenou německou menšinu se nevztahovala téměř žádná legislativa. Němci obvykle neměli české občanství a tak bylo možné provést správní vyhoštění. Tato migrace byla schválena na Postupimské konferenci vítěznými velmocemi a ve společnosti panovala někdy až zuřivá nenávisť k neslovanským menšinám. (Scheu & Aslan 2011)

Naopak odsun Maďarů se na mezinárodní úrovni nepodařilo prosadit. Situace měla být řešena tzv. reslovakizací a přesunem části maďarské menšiny do českého pohraničí, kde měli nahradit odsunutou německou pracovní sílu. Transfer však probíhal opět za velmi tvrdých podmínek a Maďaři poté žili často v katastrofální situaci. To nepochybně přispělo k tomu, že se podstatná část Maďarů se vrátila na jižní Slovensko. (Scheu & Aslan 2011)

Specifickou skupinu imigrantů tvořili také řečtí političtí uprchlíci, kteří z Řecka odešli v důsledku občanské války probíhající mezi roky 1946-1949. Tehdejší Československo jim poskytlo azyl. Občanská válka vyvolala silnou emigrační vlnu především ze severních oblastí Řecka do tehdejších socialistických států střední a východní Evropy. Do českých zemí tak přišlo nejméně 14 tisíc řeckých uprchlíků, kteří se usídlili převážně na severní Moravě, např. v okresech Jeseník, Šumperk a Bruntál. I když se předpokládalo, že se tito řečtí uprchlíci později navrátí zpět do své země, většina z nich i díky tamější politické situaci zůstala v Československu dlouhodobě. (Drbohlav 2010)

3.1.1 Migrace Romů do českých zemí

Velmi důležitou otázkou je také migrace Romů do českých zemí po roce 1945. Převážná část současné romské menšiny v České republice jsou přistěhovalci z dob po druhé světové válce nebo jejich potomci. I když v tomto případě se nejednalo o obvyklou migraci přes hranice, ale pouze o stěhování ze Slovenska, hlavně východního. Právě neustálá migrace z velmi zaostalých a chudých romských osad na východním Slovensku bývá dnes označována za hlavní aspekt, který zhoršoval vztahy s většinovým obyvatelstvem, kdy se vedle postupně se přizpůsobujících romských obyvatel neustále objevovali noví a noví přistěhovalci s odlišnou kulturou. Politické a legislativní rámce vytváření pro řešení romské otázky však nebyly nikdy příliš účinné a jistá migrace Romů ze Slovenska probíhala v průběhu celého poválečného období. Ve vedení státu se postupem času prosadily názory na nutnost rozptýlit a asimilovat romské obyvatelstvo. V roce 1965 byl například vytvořen mimořádný projekt, kdy Romové ze zmíněných zaostalých osad na východním Slovensku měli být přesunuti do českých oblastí. Tím by byl vyřešen problém

s nedostatkem pracovních sil v tuzemsku a současně by se výrazně pozvedla jejich životní úroveň. Akce však selhala, podobně jako jiné projekty v pozdějších letech zaměřující se na manipulaci s Romy. (Scheu & Aslan 2011)

Do roku 1989 nadále probíhala rozsáhlá a poměrně silná migrace Romů do českých zemí, což představovalo jeden z hlavních problémů úspěšné integrace Romů, protože trvalá migrace stále přiváděla Romy z osad, kteří byli zvyklí na zcela odlišný způsob života. Romové z východního Slovenska obvykle odcházeli dobrovolně, i když často to bylo spíše pod tlakem místních úřadů, které jim rušily osady a bouraly chatrče. Neposkytly jim však náhradní ubytování a vyplácení náhrad ukládaly do českých bank. Slovenská strana se však obhajovala tím, že z osad odcházejí ti nejspíše a zůstávají jen děti, starci, mentálně a fyzicky postižení a osamělé matky. K chaotické migraci také přispívala i snaha tuzemských zaměstnavatelů získat levnou a nedostatkovou pracovní sílu. Nepostarali se však o řádné ubytování, čímž se jen zhoršovaly podmínky v romských komunitách, které se přes odpor úřadů mnohdy koncentrovaly do problematických městských částí či ulic. A i přes snahu státních orgánů řešit romskou otázku nedošlo ani v průběhu normalizace (1969-1989) k podstatnějšímu pokroku a situace spíše stagnovala. (Scheu & Aslan 2011)

Tuto problematiku je možno shrnout tak, že i když u Romů šlo o migrace v rámci jednoho státu, některé následky se podobají zkušenostem západoevropských zemí s přistěhovalci z jiných kulturních oblastí. (Scheu & Aslan 2011)

3.2 Vznik vietnamské komunity v Česku

Počátky vzniku vietnamské komunity v českých zemích nalézáme už v dobách konfliktů ve Vietnamu, kdy sovětský blok výrazně podporoval severní (komunistický) Vietnam. Již v roce 1955 byla podepsána s Vietnamskou demokratickou republikou Smlouva o hospodářské, vědecké a technické spolupráci, na základě které se u nás od roku 1956 školili vietnamští pracovníci např. ve strojírenském, textilním, potravinářském nebo textilním průmyslu. Jednalo se především o odvětví, na které se Vietnam mýnil zaměřit při vlastní industrializaci. Vzhledem k velké kulturní odlišnosti však byly tyto pobyty doprovázeny různými obtížemi a lidé z Vietnamu se přizpůsobovali jen obtížně. Počátky šedesátých let pak byly ve znamení vzdělávání vietnamských studentů na československých ekonomických a technických vysokých školách. (Scheu & Aslan 2011)

Otázka vietnamských přistěhovalců byla v Československu upravena celou řadou smluv s Vietnamem. Nejdůležitější byla Dohoda o přátelství a spolupráci mezi ČSSR

a VSR (Vietnamská socialistická republika). Vietnam byl v sedmdesátých a osmdesátých letech v katastrofální hospodářské situaci a čelil vysoké nezaměstnanosti. Naopak Československo mělo tehdy velký nedostatek pracovních sil a občané Vietnamu byly ochotní dělat i málo placenou, stereotypní nebo i rizikovou práci. Podle názorů Vietnamců je však Československo do určité míry hospodářsky vykořisťovalo. Vietnamští pracovníci zde žili většinou čtyři nebo pět let, nicméně odděleně od většinové společnosti. Po roce 1989 přetrvávala snaha stávající spolupráci s Vietnamem ukončit a pracovníky vrátit do své vlasti. Počet Vietnamců přechodně značně klesl, ale mnozí zde zůstali i bez platného pobytového titulu. K rozšíření tuzemské komunity dále přispěl i fakt, že po zániku NDR byla z německé strany obdobná snaha poslat vietnamské obyvatelstvo zpět. Část jich ale ilegálně přešla do českých zemí a relativně rychle vznikly početné a velmi uzavřené vietnamské komunity. Část z nich pak postupem času využívala především nedostatečnou ochranu trhu před pašovaným zbožím z Dálného východu a hlavně u západních hranic se vytvořily obchody zaměřované na německé turisty. Tyto obchody představovaly poměrně snadnou možnost slušných zisků, které často stačily na obživu celé rodiny. Později se do Českých zemí také vrátila značná část osob, která zde dříve pracovala nebo studovala a využila svých zkušeností, včetně jazykových. Vietnamská menšina pak od devadesátých let silně rostla. Oproti roku 1991, kdy se při sčítání lidu přihlásilo k Vietnamské národnosti jen 421 osob, v roce 2001 už to bylo 17 462 osob. Mnoho Vietnamců však v ČR žije ilegálně a jejich rozmístění je velmi nerovnoměrné. (Scheu & Aslan 2011)

Je potřebné dodat, že na rozdíl od specifického přistěhovalectví, ať už slovenského, maďarského, řeckého či romského, kde šlo buď o vnitrostátní migrace, nebo migrace z blízkých regionů a států, představují občané Vietnamu nejvýraznější střetnutí české společnosti s fenoménem současného přistěhovalectví z oblastí cizích kultur. Nicméně úroveň soužití vietnamské komunity a české většinové společnosti je odborníky hodnocena pozitivně, napříč tomu, že vietnamská komunita u nás prošla poměrně komplikovaným vývojem. (Scheu & Aslan 2011)

3.3 Migrace v letech 1989-2015

Změny v politické sféře českých zemí v roce 1989 zásadně ovlivnily další vývoj mezinárodní migrace. Tzv. „pád železné opony“ a politická a ekonomická transformace patří mezi nejdůležitější faktory, jež vstupovaly do hry. Mezi další významné mezníky můžeme zařadit rozdělení Československa v roce 1993 a vstup do Evropské unie v roce

2004. Tyto milníky vedly také ke zvýšení objemu mezinárodní migrace. Oproti předchozím vývojovým etapám zaznamenáváme především zvýšený nárůst imigrace. (Drbohlav 2010)

V první polovině devadesátých let se Česko stalo tranzitní zemí s dominantními proudy z Východu na Západ. Postupně se ale měnilo v zemi cílovou. Zatímco v roce 1990 představovali cizí státní příslušníci asi jen 0,3 % populace tehdejšího Československa, v roce 2008 dosáhl tento podíl 3,9 % (k 31. 12. 2008 bylo registrováno 407 564 cizinců s povolením k pobytu). (Drbohlav 2010)

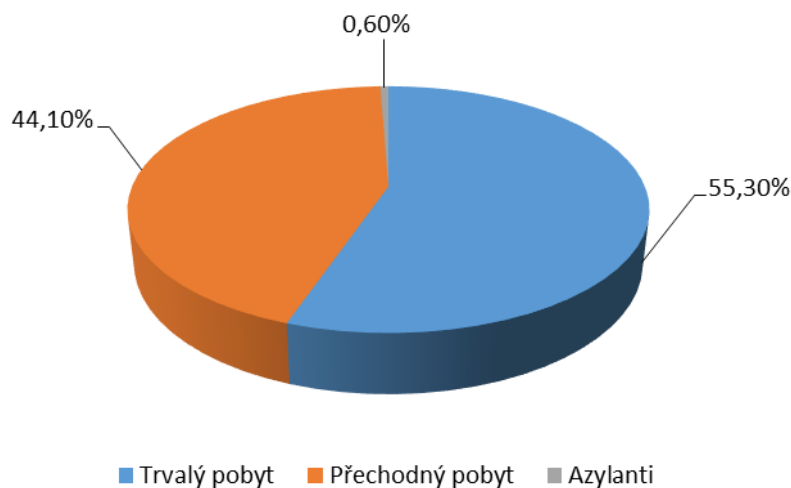
Česko je jedním z mála států střední a východní Evropy, který má pozitivní migrační saldo. I přesto, že cizinci/migranti tvoří zhruba „pouhé“ 4 % celkové populace země, je možné pozorovat jejich každoroční absolutní i relativní růst. K největšímu přírůstku došlo v letech 2004–2008. Mezi nejpočetnější komunity patří imigranti z Ukrajiny, Vietnamu, Slovenska či Ruska. Zjednodušeně lze říci, že v Česku se nacházejí dvě hlavní skupiny migrantů – jednak to jsou přistěhovalci z Evropské unie a zámoří, kteří obsazují víceméně vysoce kvalifikovaná místa, a jednak to je skupina představující klasické pracovní migranty směřující na trhu práce do nižších pozic. Tato místa jsou typická hlavně pro migranty z bývalého Sovětského svazu. (Čermák & Jánská 2011)

Nejvíce přitažlivými cílovými místy cizinců jsou především velká města. Zcela dominantní postavení má hlavní město Praha, kde se soustřeďuje asi jedna třetina všech cizinců, následuje pak město Ostrava a Brno. Velkým magnetem pro některé cizince jsou též atraktivní lázeňská centra, jako jsou Karlovy Vary, Jáchymov, Poděbrady, Teplice či Františkovy Lázně. Dále jsou pro pobyt cizinců atraktivní města s areály velkých, především zahraničních ekonomických investic (např. Plzeň, Mladá Boleslav či Pardubice). Cizinci také směřují do některých příhraničních regionů (např. okresy Karlovy Vary, Cheb, Tachov, Teplice), a to jak do jejich center, tak i do venkovských oblastí. (Čermák & Jánská 2011)

3.3.1 Cizinci na území ČR

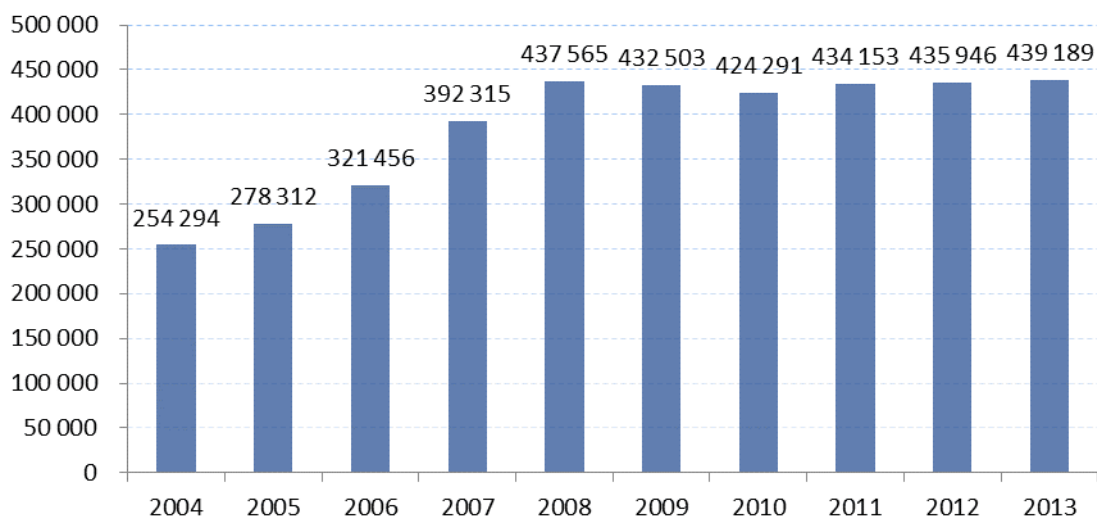
K 31. 12. 2014 pobývalo legálně na území České republiky celkem **451 923** cizinců z toho 249 856 osob na základě uděleného povolení k trvalému pobytu. 199 511 osob mělo k uvedenému datu udělený některý z typů přechodného pobytu (občané tzv. třetích zemí víza nad 90 dnů nebo dlouhodobý pobyt, občané EU a jejich rodinní příslušníci přechodný pobyt) a zbylých 2 556 osob tvořili cizinci, kterým byl na území České republiky udělen

azyl. O necelý rok později, 30. 9. 2015, je pak evidováno v ČR celkem 461 880 cizinců. (ČSÚ 2015)

Obr. 1 Cizinci v ČR podle kategorie pobytu údaje k 31. 12. 2014 Zdroj: ŘSCP

Z grafu na obrázku č. 1 je patrné, že v České republice převládají cizinci s trvalým pobytem. Mnoho cizinců je v Česku pouze přechodně. Azylanti tvoří s 0,60 % pouze nepatrnou část cizinců pobývajících na našem území.

Obr. 2 Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2004 – 2013 (bez azylantů) Zdroj: ČSÚ

Vývoj počtu cizinců od roku 2004 výrazně rostl. Od roku 2008 se však počet cizinců v České republice výrazně neměnil a počty v jednotlivých letech zůstávaly podobné.

3.3.1.1 Žadatelé o mezinárodní ochranu

Azyl je poskytován určitým státem a je právní formou ochrany uprchlíka. Poskytuje se jen ve velice úzce vymezených případech. V České republice je to v případě pronásledování pro uplatňování politických práv a v případě odůvodněného strachu z pronásledování z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. V případě, kdy jsou tyto podmínky splněny, je žádoucí aby odpovědné orgány státu takovému člověku azyl udělily. Azyl musí osobám zajišťovat ochranu, nediskriminaci a přístup k sociálním právům. V České republice azyl uděluje Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR.

Podmínky vstupu a pobytu cizince, který chce požádat Českou republiku o mezinárodní ochranu a pobyt azylanta nebo osoby používající doplňkové ochrany, upravuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu. Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu. Pojem mezinárodní ochrany je zaveden až poslední novelou zákona o azylu provedenou zákonem č. 165/2006 Sb. Dle zákona má mezinárodní ochrana dvě formy: formu azylu a formu doplňkové ochrany.^{1,2}

Azylantem je cizinec, kterému byl podle výše uvedeného zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu. A osobou, která používá doplňkovou ochranu, se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle výše uvedeného zákona, např. v případě kdy je zjištěno, že jsou v jeho případě důvodné obavy, že mu ve státě původu hrozí nebezpečí vážné újmy. V takovém případě se žadateli uděluje doplňková ochrana.^{3,4}

Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice od roku 2004 až do roku 2013 měl klesající trend. Zatímco v roce 2003 počet žádostí o mezinárodní ochranu dosáhl 11 400, v roce 2013 činil počet žadatelů pouhých 707 osob. V souvislosti se současnou uprchlickou krizí, v roce 2014 počet žádajících osob o mezinárodní ochranu v České republice vzrostl na 1 156. Od ledna do října roku 2015 pak počet žadatelů o mezinárodní

---

¹ MIGHEALTH.NET: *Základní pojmy a jejich definice* [online]. Praha: Copyright © Mighealth.net, 2007 [cit. 2016-03-03]. Dostupné:

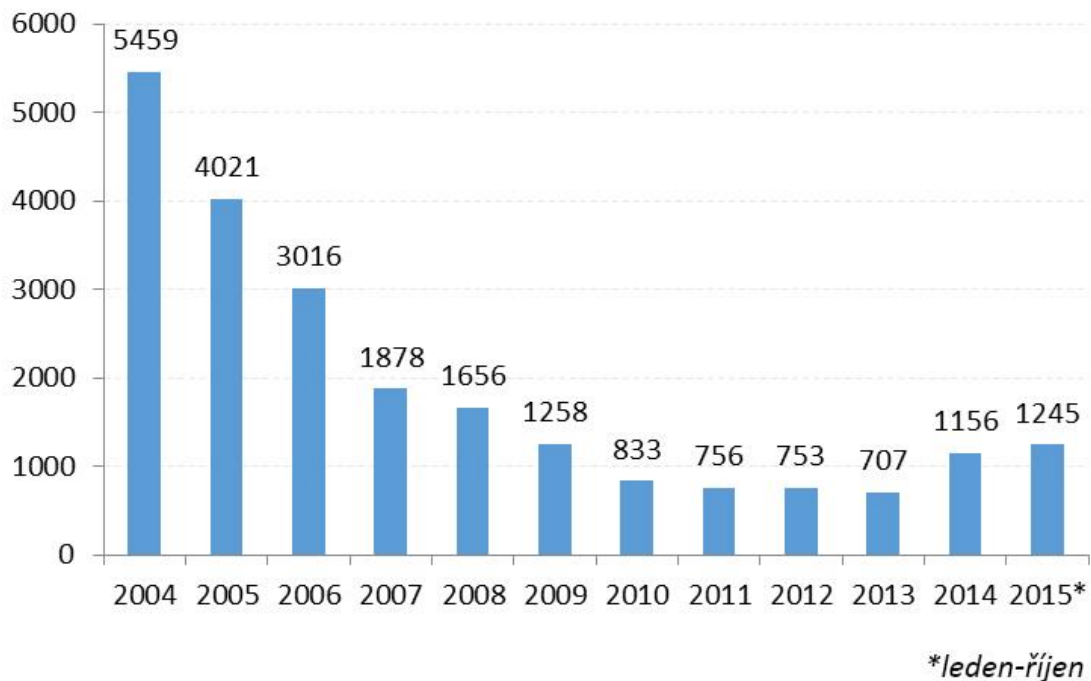
zhttp://www.mighealth.net/cz/index.php/Z%C3%A1kladn%C3%AD_pojmy_a_jejich_definice

² Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o migraci a integraci* [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: file:///C:/Users/Maru%C5%A1ka/Downloads/Zprava_o_migraci_a_integraci_2014%20(1).pdf

³ MIGHEALTH.NET

⁴ Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o migraci a integraci* [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: file:///C:/Users/Maru%C5%A1ka/Downloads/Zprava_o_migraci_a_integraci_2014%20(1).pdf

ochranu dosáhl 1 245 osob. V celoevropském kontextu je možné říci, že Česká republika zatím nepatří mezi země, které žadatelé o mezinárodní ochranu preferují.⁵

Obr. 3 Počty žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2004 – 2015

Zdroj: ČSÚ

Ve zmiňovaném období prvních deseti měsíců roku 2015 (tj. od ledna do konce října) byli mezi žádostmi o mezinárodní ochranu nejvíce zastoupení občané Ukrajiny s 573 podanými žádostmi. Na druhém místě byli se 120 podanými žádostmi občané Kuby, dále následovali Syřané (111), Vietnamci (69) a pětici nejvíce zastoupených státních občanství uzavírali občané Arménie (38).⁶

V případě, že Českou republiku srovnáme s dalšími členskými zeměmi EU, jsou stále počty uchazečů o mezinárodní ochranu podprůměrné. Česká republika registruje výrazně méně žadatelů o mezinárodní ochranu než např. sousední Německo, Polsko či Rakousko. Česká republika je spíše okrajově dotčena současnou migrací syrských uprchlíků a nelegálními migranty, kteří se přes Středozemní moře přepravují do Evropy.

⁵ Český statistický úřad. *Život cizinců v ČR*. [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550363/29002615.pdf/8b37aeb6-f079-4de9-a211-32af9d0b80cb?version=1.1>

⁶ Český statistický úřad. *Život cizinců v ČR*. [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20550363/29002615.pdf/8b37aeb6-f079-4de9-a211-32af9d0b80cb?version=1.1>

V rámci problematiky mezinárodní ochrany v členských zemích Evropské unie není Česká republika zemí, kterou by žadatelé o mezinárodní ochranu preferovali.

Občané Sýrie však u nás i přes nízký zájem tvoří jednu z početnějších skupin žadatelů a mezinárodní ochranu. Důvodem pro žádost o mezinárodní ochranu byla téměř u všech žadatelů pocházejících ze Sýrie probíhající občanská válka a s ní související špatná bezpečnostní, politická a ekonomická situace v jejich zemi původu. Česká republika je cílovou zemí především těch uprchlíků, jejichž blízcí příbuzní přišli do České republiky v minulých letech či cizinců, kteří mají k České republice vazby už z minulosti.⁷

3.3.2 Kategorie cizinců v ČR

Podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů lze rozeznat následující kategorie cizinců pobývajících v ČR:

- a) **Občané zemí Evropské unie, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska a jejich rodinní příslušníci.**
- b) **Občané zemí mimo Evropskou unii (tzv. „občané třetích zemí“).** Sem řadíme např. občany třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu, k trvalému pobytu, cizince s uděleným azylem, s udělenou doplňkovou ochranou nebo cizince pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany.
- c) **Ostatní cizinci (bez ohledu na státní příslušnost).** Do této kategorie patří žadatelé o mezinárodní ochranu, o dočasnou ochranu a nelegálně pobývající cizinci v ČR.

3.3.3 Migrační politika České republiky⁸

Migrace je obecně dynamickým a komplexním jevem, který má mnohé společenské a ekonomické dopady pro danou zemi. Vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky jsou procesy, jež jsou do značné míry závislé na aktivním a flexibilním přístupu České republiky.

Migrační politika České republiky je pevně zakotvena v rámci společných politik Evropské unie a její provádění vyplývá ze společných právních nástrojů Unie. Mezi oblastmi nejvíce regulovanými společnou evropskou politikou patří především mezinárodní ochrana

---

⁷ Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o migraci a integraci* [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: file:///C:/Users/Maru%C5%A1ka/Downloads/Zprava_o_migraci_a_integraci_2014%20(1).pdf

⁸ Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie migrační politiky ČR* [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: file:///C:/Users/Maru%C5%A1ka/Downloads/MV-Strategie_migracni_politiky_CR.pdf

(azyl), ochrana vnější hranice Evropské unie a oblast návratů (včetně vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců). Uvedené oblasti vytvářejí propojený systémový rámec a Česká republika tak musí ve svém přístupu k otázkám migrace brát ohled nejen na možnosti a specifické potřeby státu, ale současně také na situaci na úrovni Evropské unie, a aktivně se podílet na řešeních v rámci její společné politiky.

Společný schengenský prostor přináší významnou výhodu v podobě volného pohybu osob, služeb a zboží. Volný pohyb však přináší nové bezpečnostní výzvy, jež vyžadují spolupráci na úrovni jednotlivých členů Unie. Cílem České republiky by mělo být udržení bezpečného, funkčního a stabilního schengenského prostoru, a to i prostřednictvím účinné a zodpovědné migrační politiky.

Je důležité, aby Česká republika společně s Evropskou unií prováděla migrační politiku s jednoznačnými východisky:

- Přijímat legální migranty a usnadnit vstupní procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí.
- Migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do Evropské unie, nebo jsou k tomu donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do zemí původu za současného dodržování principu non-refoulement.
- Zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území České republiky, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů.
- Aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnostní stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace (Česká republika také přivítala většinu z navrhovaných dobrovolných opatření v rámci nové migrační agendy Evropské komise, především Evropský program pro migraci, který komise vydala v květnu 2015).

Dne 29. července 2015 byla schválena Strategie migrační politiky České republiky, která stanovuje sedm zásad představujících základní tematické okruhy v oblasti současné migrace – tedy bezpečnost jako průřezový element, integraci cizinců, nelegální migraci a návratovou politiku, mezinárodní ochranu (azyl), vnější dimenzi migrace, legální migraci, volný pohyb osob v rámci Evropské unie a schengenského prostoru a provázanost se společnými politikami Evropské unie. Formuluje také cíle, kterých chce vláda České republiky dosáhnout v oblasti migrace, dále stanovuje konkrétní nástroje, které plánuje použít. (Ministerstvo vnitra ČR 2015)

3.3.3.1 Základní pojmy migrační politiky⁹

Integrace

Integrace cizinců představuje zásadní nástroj úspěšné migrační politiky. Je to obousměrný proces, do něhož vstupují jak cizinci, tak majoritní společnost. Česká republika disponuje vyváženou integrační politikou. Je do ní řazen především důsledný monitoring a různé projekty. Základním strategickým dokumentem integrační politiky České republiky je Koncepce integrace cizinců, která byla naposledy aktualizována v roce 2011. Hlavním cílem koncepce je úspěšná integrační politika zahrnující podporu začleňování cizinců s respektem na jejich důstojnost a prevence bezpečnostních rizik a negativních sociálních jevů, včetně sociálního vyloučení.

Nelegální migrace a návratová politika

Aktuální stav v oblasti nelegální migrace v České republice je ve srovnání s jinými státy Evropské unie poměrně stabilní. Nelegální migrace je však extrémně dynamickou oblastí, a proto vyžaduje flexibilní a důsledný přístup především ve vztahu k potírání nelegální migrace a také ve vztahu k návratům cizinců, kteří nelegálně pobývají na našem území. V oblasti prevence nelegální migrace jsou hlavními nástroji efektivní předvstupní kontrola a návratová politika, dále spolupráce se zeměmi třetího světa, boj proti obchodování s lidmi a odhalování a důsledné postihy organizátorů nelegální migrace. V otázce neoprávněného pobytu cizinců na našem území je pak hlavním nástrojem kontrola pobytu cizinců.

Azyl

V souladu s mezinárodně-právními a unijními závazky (Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků) se členské státy Evropské unie mají povinnost zabývat se žádostmi o azyl kteréhokoliv cizince, který o ochranu požádá.

S ohledem na současnou světovou uprchlickou krizi, která je považována za největší od konce druhé světové války, bylo na území Evropské unie v roce 2014 registrováno na 650 tisíc žádostí o azyl. Situace v České republice je v porovnání s okolními státy (Německo, Rakousko, Maďarsko) klidnější. I přesto je však zapotřebí, aby Česká republika disponovala takovým azylovým systémem, který umožní reagovat na

---

⁹ Ministerstvo vnitra ČR. *Strategie migrační politiky ČR* [online]. [cit. 2016-03-03] Dostupné z: file:///C:/Users/Maru%C5%A1ka/Downloads/MV-Strategie_migracni_politiky_CR.pdf

dynamiku uprchlických toků a zaručí tak dostatečnou schopnost přijímat žadatele o azyl.

Vnější dimenze migrační politiky

Stále častěji je jako důležitý nástroj ochrany uprchlíků v zemích původu vnímána vnější dimenze migrace a mezinárodní ochrany. Zároveň je to důležitý nástroj pro rozvoj a stabilizaci třetích zemí, odkud uprchlíci pocházejí. Česká republika dlouhodobě podporuje opatření směřující k přímé pomoci uprchlíkům v zemích původu. Taková řešení bývají často efektivnější (vzhledem k vynaloženým prostředkům) a mají, mimo jiné, pozitivní dopad na následné migrační pohyby směrem do Evropské unie.

V roce 2015 česká vláda zřídila Program ministerstva vnitra, který si klade za cíl pružně reagovat na aktuální migrační situaci a na ní navázanou pomoc třetím zemím. Aktivita v rámci programu mají nejen humanitární charakter vůči lidem vyhledávající ochranu, ale působí solidárně i vůči ostatním státům EU, které přijímají nepoměrně větší část žadatelů o azyl.

Volný pohyb osob v Evropské unii a schengenská spolupráce

Společné politiky států Evropské unie v současnosti podstupují zásadní zkoušku v souvislosti s enormním migračním tlakem a vysokým počtem žadatelů o azyl v některých členských státech. Jejich fungování je také ztíženo i nedostatečným plněním daných povinností některých členských států a neshodou na základním konceptu rozdělení odpovědnosti a sdílení břemene. Tyto problémy pak vyvolávají protievropské politické reakce a je zesilována tendence k opětovnému provádění kontrol na hranicích. Reálně tak hrozí, že princip volného pohybu osob zanikne. Nutno podotknout, že Česká republika s ohledem na geografickou pozici není tak výrazně zasažena problémy, se kterými se většina členských států potýká. ČR se i přesto bude podílet na řešení vzniklých problémů a nadále bude plnit své závazky vyplývající ze schengenské legislativy a to především v souladu se základním strategickým dokumentem pro oblast schengenské spolupráce a ochrany hranic, kterým je Národní schengenský plán 2014.

Legální migrace

Česká republika podporuje legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby ČR mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu a také aby mohla reflektovat potřeby státu. Politika je prováděna tvorbou programů a projektů legální migrace pro vybrané cílové skupiny cizinců, na jejichž vstupu a pobytu má ČR zájem. Dále

reguluje objem legální migrace v souladu s absorpčními kapacitami a integračními opatřeními. ČR také důkladně sleduje migrační trendy a vede debaty o migračních potřebách státu.

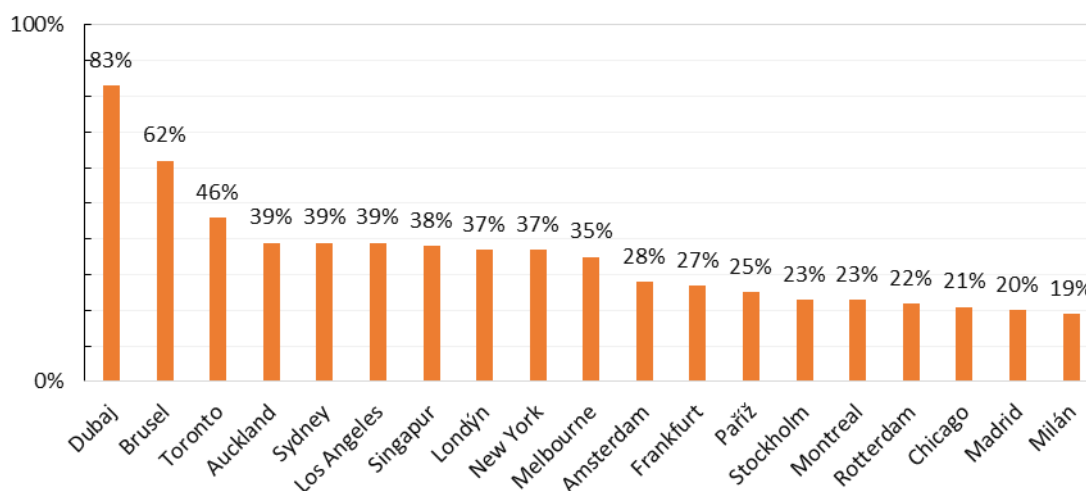
Mezinárodní a evropské závazky ČR

ČR prosazuje především dodržování mezinárodních a evropských závazků v oblasti migrace a aktivně se zapojuje do celoevropských debat a hledání společných řešení. A to tím, že aktivně zastupuje Českou republiku na unijní úrovni a vyjadřuje solidaritu s ostatními státy EU. Dále považuje za prioritní důsledné plnění dohodnutých pravidel a podporu a zapojování se do praktické spolupráce v jednotlivých oblastech migrace.

4 Celosvětové migrační trendy

Žijeme ve světě, jenž se stává stále více urbanizovaným, ve světě kde se více a více lidí stěhuje do měst. V roce 2014 žilo přes 54 % světové populace v městech. Odhaduje se, že 3 miliony lidí po celém světě se stěhuje do měst každý týden.

V mnoha z tzv. „globálních“ městech, jako je třeba Sydney, Londýn nebo New York, přistěhovalci tvoří více než jednu třetinu obyvatelstva, a v některých městech migranti představují více než polovinu populace. V posledních letech však zaznamenaly pozoruhodný nárůst i ostatní města. Například počet cizích rezidentů v Soulu se za posledních deset let zdvojnásobil. Tyto světové metropole jsou pro migranty velkým lákadlem. Obrázek č. 4 ukazuje podíl populace narozených v zahraničí v hlavních světových městech. Dubaj má podíl 83 % migrantů, nebo například v Bruselu, sídle Evropské komise činí tento podíl 62 %. (IOM 2015)

Obr. 4 Podíl populace narozených v zahraničí Zdroj: *www.iom.int*

být pro migranty atraktivní možnost v případě pracovních příležitostí, dostupného bydlení, osobní bezpečnosti, rodinných vazeb, škol, vysokých škol, veřejné dopravy, zdravotnických zařízení a čistého vzduchu. Mohou jim nabídnout lepší vybavení a kompenzovat jim tak kulturní a sociální zázemí dostupné ve velkých městských aglomeracích. V posledních dvou desetiletích došlo k nárůstu počtu migrantů směřujících do „globální severu“, kteří se stěhují do menších měst. Trend je možné pozorovat po celé Severní Americe i Evropě. (IOM 2015)

Za migrační strategii posledních let považujeme také revitalizace vylidněných oblastí. Hovoříme o oblastech, jež pocítily emigraci obyvatel z důsledku průmyslového úpadku. Pracovní a populační ztráty v těchto oblastech snížily finanční rozpočty měst, což vedlo nejen k poklesu investic, ale především k poklesu veřejných služeb. Cílem strategie je zastavit pokles vlastních obyvatel a úbytek pracovních sil. Právě tyto oblasti mohou mít prospěch z přistěhovalců, kteří by se v těchto oblastech usadili a pomohli oživit místní ekonomiku. Problém vylidněných měst postihl řadu amerických měst jako je Baltimore, Pittsburgh, Philadelphia, Cleveland nebo St. Louis. V některých případech byli mezinárodní migranti dokonce i vyzváni aby se přistěhovali do těchto měst a zvrátili tak populační úpadek. (IOM 2015)

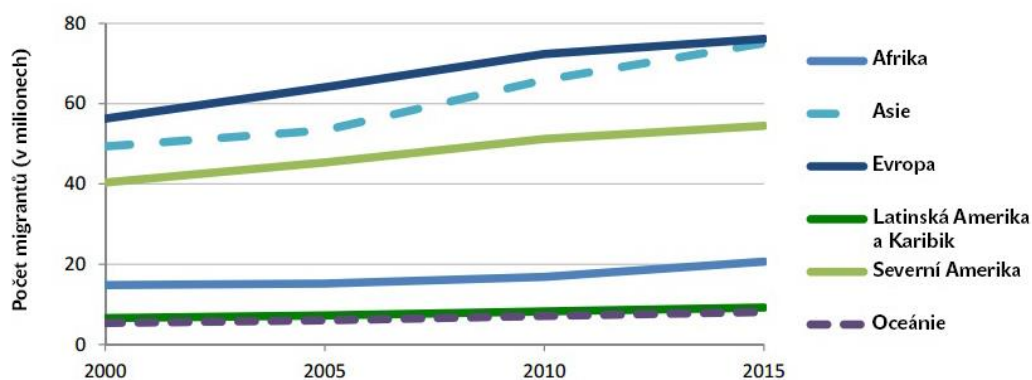
Depopulace má vliv i na venkovské oblasti. V roce 2004, po rozšíření EU, začal vznikat rychle rostoucí trend migrace na venkov. Imigrace z venkovských oblastí probíhala souběžně s přílivem obyvatel do stejných míst. Restrukturalizace místních ekonomik, pracovní místa vyznačující se nízkými platy, nejistá sezónní práce nebo práce na částečný úvazek vedly k odlivu původní populace a zároveň příchodu přistěhovalců, většinou z nových členských zemí Evropské unie, kteří byli ochotní takové pracovní místa vzít. Což přispělo k udržitelnosti veřejných i soukromých služeb a došlo tak ke zmírnění účinků dynamiky depopulace. (IOM 2015)

4.1 Mezinárodní migrace v číslech

Z celosvětového měřítky počet mezinárodních migrantů, tedy osob žijících v jiné zemi, než kde se narodili, v roce 2015 dosáhl 244 milionů, což představuje nárůst o 71 milionů (tj. 41 %), oproti roku 2000. Téměř dvě třetiny všech mezinárodních migrantů žije v Evropě (76 milionů) a v Asii (75 milionů). Severní Amerika hostí třetí největší počet mezinárodních migrantů (54 milionů), následuje Afrika (21 milionů), Latinská Amerika a Karibik (9 milionů) a nakonec Oceánie (8 milionů). Největší nárůst mezinárodních migrantů v letech 2000 a 2015 zaznamenala Asie. Během tohoto období Asie zaregistrovala 26

milionů mezinárodních migrantů. Podobně je na tom i Evropa. Ta čítá za stejné období 20 milionů a Severní Amerika zaznamenala 14 milionů přistěhovalců. (United Nations 2015)

V roce 2015, dvě třetiny (67 %) všech mezinárodních migrantů, žilo v pouhých dvaceti zemích. Největší počet mezinárodních migrantů (47 milionů) žije ve Spojených státech Amerických, což se rovná přibližně jedné pětině z celkového počtu. Německo a Rusko hostí druhé a třetí největší množství migrantů po celém světě (12 milionů každý), dále Saúdská Arábie (10 milionů), Velká Británie a Severní Irsko (téměř 9 milionů) a Spojené Arabské emiráty (8 milionů). Z dvacítky zemí, které jsou cílem migrantů, se devět nachází v Asii, sedm v Evropě, dvě v Severní Americe a po jednom v Africe a Oceánii. (United Nations 2015)

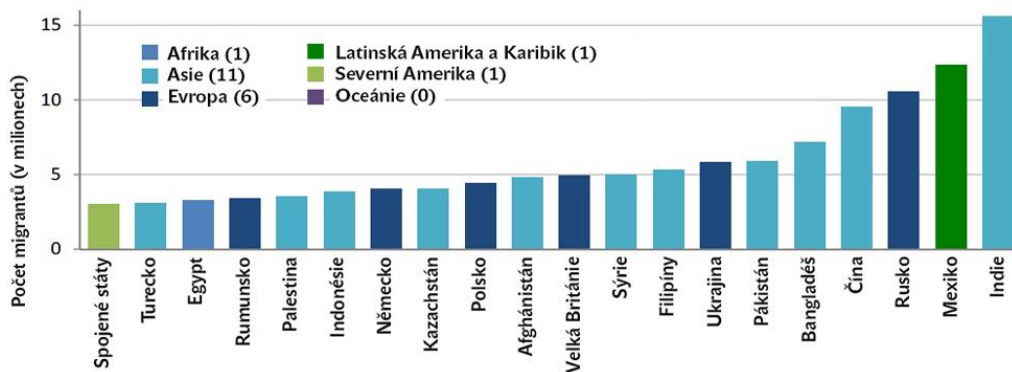

Obr. 6 Počet mezinárodních migrantů podle destinací za rok 2000 až 2015

Zdroj: United Nations 2015

Téměř polovina všech mezinárodních migrantů na celém světě byla narozena v Asii. V roce 2015 čítal počet mezinárodních migrantů po celém světě přibližně 244 milionů, z toho 104 milionů (43 %) bylo narozených v Asii. Evropa byla rodištěm druhého největšího počtu mezinárodních migrantů, a to 62 milionů (25 %), následuje Latinská Amerika a Karibik se 37 miliony (15 %) a Afrika čítala 34 milionů mezinárodních migrantů (14 %). V Severní Americe se ve srovnání s ostatními kontinenty narodilo poměrně málo mezinárodních migrantů, pouhé 4 miliony (2 %) a Oceánie má jen 2 miliony (1 %). (United Nations 2015)

V roce 2015 bylo evidováno 16 milionů osob z Indie žijících mimo svou rodnou zemi. Druhou příčku, jak můžeme vidět na obrázku, obsazuje Mexiko s 12 miliony osob. Mezi další země s velkým počtem osob, žijících mimo svou vlast patří Rusko (11 milionů), Čína (10 milionů). Bangladéš (7 milionů) atd. (United Nations 2015)

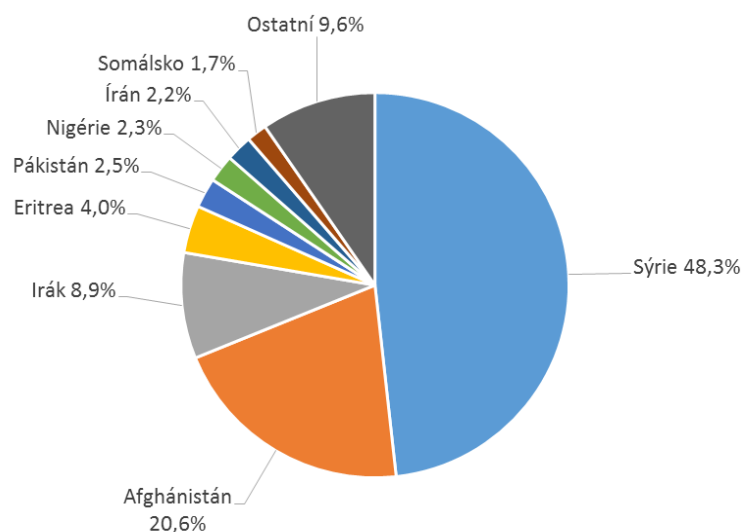

Obr. 7 Státy s největším počtem mezinárodních migrantů žijících v zahraničí za rok 2015 Zdroj: United Nations 2015

4.2 Současná migrace do Evropy

Od ledna 2016 je evidováno 162 902 migrantů, včetně žadatelů o azyl, kteří dorazili do Evropy po pevnině a po moři. V roce 2016 při cestě do Evropy 531 migrantů tragicky zahynulo nebo se pohřešují. Celkově za rok 2015 dorazilo do Evropy 1 011 702 migrantů, včetně žadatelů o azyl, z nichž většina přišla po moři. (IOM 2015)

Hlavní příčinou celosvětového nárůstu počtu uprchlíků v poledních letech je zhoršení bezpečnostní situace a probíhající válečné konflikty v oblastech Blízkého východu a Afrického „rohu“. Nesmíme však opomenout i na převládající chudobu v těchto zemích, dále na represivní režimy, absence životních perspektiv, neudržitelné zemědělské politiky a v neposlední řadě dopady klimatických změn. (IOM 2015)

Obr. 8 Národnostní složení současných uprchlíků Zdroj: www.iom.int

V současnosti největší proud uprchlíků do Evropy plyne ze Sýrie. Tvoří asi 48,3 % všech uprchlíků. Důvodem je tamní občanská válka. Už i tak vyhrocenou situaci v Sýrii je dlouhodobé sucho, které zničilo živobytí statisícům zemědělců a farmářů. Probíhající válka si dosud vyžádala přes 300 000 obětí, na 8 milionů osob bylo nuceno opustit své domovy a přes 12 milionů lidí potřebuje humanitární pomoc. Bezpečnostní a humanitární pomoc v Sýrii je v nedohlednu a větší šance takové pomoci mají právě v členských zemích EU. (Jungwirth a kol. 2015)

V případě Afghánistánu je situace podobná. Z Afghánistánu proudí 20,6 % současných uprchlíků do Evropy. Hlavním aspektem uprchlictví ze země je dlouhotrvající občanská válka a s ní související mizerná bezpečnostní situace, jež je umocněna dalšími socio-ekonomickými aspekty. Nejprve uprchlíci z Afghánistánu mířili do sousedního Pákistánu. V poslední době se ale situace v této zemi začala výrazně zhoršovat a proud uprchlíků se začal soustřeďovat do Evropy. (Jungwirth a kol. 2015)

Uprchlíci z Iráku tvoří zhruba 8,9 % uprchlíků mířících do Evropy. Irák je taktéž sužován občanskou válkou, mimo to nesmíme opomenout špatnou bezpečnostní situaci, sektářské střety mezi šíity, sunnity a Kurdy a absolutní vládu tzv. Islámského státu v severních provinciích. (Jungwirth a kol. 2015)

Část příchozích uprchlíků do zemí EU pochází z Eritrei. Je to země, ve které vládne jeden z nejvíce represivních režimů na světě. Násilné porušování lidských práv včetně vražd politických oponentů vytváří pro nás Evropany těžko představitelnou atmosféru, kde panuje strach a paranoia. Většinu uprchlíků z Eritrei tvoří mladí muži, kteří se chtějí vyhnout povolání do armády a raději se vydají na náročnou a nebezpečnou cestu za lepším životem do Evropy. (Jungwirth a kol. 2015)

5 Kulturní konflikty migrace

Pojem „kulturní konflikt“ jako takový se stal velmi oblíbeným a používaným v různých diskuzích ve společnosti. Na jedné straně je většinová společnost v evropských zemích a na straně druhé jsou přistěhovalci z odlišných kulturních a náboženských okruhů. Výraz kulturní konflikt se nejčastěji skloňuje např. v souvislosti se stavbou mešit a minaretů v evropských městech, zákazem muslimských šátků ve školách, trestáním tzv. trestných činů ze cti, bojem proti nucenému manželství či v souvislosti s rituálním usmrcováním zvířat z důvodu přípravy pokrmů podle náboženských příkázání. Mezi ty méně dramatické sociální problémy můžeme zařadit např. užívání veřejného prostranství

před činžovními domy, hluk dětí a mladistvých nebo třeba zápach jídla v domě. (Scheu & Aslan 2011)

Mezi tradiční evropskou společností a přistěhovaleckými komunitami z neevropských zemí se objevuje jiný druh kulturního konfliktu. Přítomnost migrantů je v současné době vnímána jako cizí a nestravitelný prvek. Velká část tradičního obyvatelstva v Evropě velmi ochotně převzala teorii o střetu civilizací a odlišných kultur jako standartní model uchopení vzniklého napětí. (Scheu & Aslan 2011)

Je tedy zřejmé, že pojem kulturní konflikt získává specifický význam v souvislosti s migrací osob z jiných kulturních okruhů do evropských států. V posledním desetiletí výrazně rostl podíl přistěhovalců v evropských státech, a čím častěji se obraz kulturního konfliktu objevuje v politických debatách a v médiích, tím více se šíří pocit ohrožení tradičních evropských kultur. Z této pozice defenzivy a strachu začali politici a odborníci spojovat otázku dopadu přistěhovalectví na složení obyvatelstva evropských států a obecnou problematiku identity Evropy. (Scheu & Aslan 2011)

V roce 2006 byla rakouským předsednictvím EU v Salzburku upořádána konference The Sound of Europe, kde se sešli vybraní představitelé nejvýznamnějších institucí EU a členských států. Hlavním předmětem byla otázka evropské identity. Účastníci se shodli na tom, že pro Evropu je charakteristická rozmanitost tradic a bezpříkladné kulturní bohatství a zároveň byla vyzdvihována údajná schopnost spojovat různorodost a jednotu. Na závěr konference však byla jedním z nejuznávanějších odborníků na islám v Evropě, Bassamem Tibim, položena otázka, jež byla během celé konference opomíjena. Tibi taktéž připomněl, že v Evropě žije několik desítek milionů muslimů, a přesto nebyl k probíhaným diskuzím konference přizván zástupce muslimů. Na jeho otázku, zda je také islám součástí evropské identity, mu odpověděl tehdejší nizozemský premiér Balkenende, že kulturní rozmanitost Evropy zahrnuje také muslimský prvek. To avšak může být velmi sporné, zda tato odpověď reprezentovala názor většiny evropských politiků. Úplné vyškrtnutí otázky muslimů ze salzburské konference je spíše znamením, že toto téma je pro většinu nepříjemné a že se do budoucna nepočítá s muslimským prvkem identity v Evropě. (Scheu & Aslan 2011)

Nelze opomenout, že přítomnost přistěhovalců z islámských států v Evropě je čím dál více viditelná. Vystavěné mešity a minarety v evropských městech názorně demonstrují skutečnost, že muslimští přistěhovalci míří do veřejného prostoru a vyžadují reprezentativní islámské stavby. Tím současně dávají najevo, že jejich pobyt v Evropě není dočasný, nýbrž trvalého charakteru. Kultura a náboženství migrantů se týká nejenom

městské architektury, ale především výrazně ovlivňuje např. školství. Velmi známé jsou spory o přípustnost islámského šátku ve veřejných školách, či osvobození muslimských žákyň z tělovýchovy a plavání nebo uznání muslimských svátků ve školním rozvrhu. (Scheu & Aslan 2011)

Bassan Tibi ve svých pracích o multikulturalismu zdůrazňuje, že vztah k islámu bude pro Evropu v 21. století klíčovou otázkou. *Což se nám díky současné migrační krizi potvrzuje.* Vzhledem k požadavkům některých radikálních islámských autorit, které se dovolávají pro zavedení islámského práva šaría v Evropě a vzhledem k souvislosti připojení Turecka k EU, shledává Tibi na místě jen dvě možnosti: buď se Evropě jako celku podaří europeizace islámu v tom smyslu, že muslimové přijmou v Evropě standardní evropské hodnoty demokracie a lidských práv, nebo bude Evropa islamizována. (Scheu & Aslan 2011)

5.1.1 Kulturní konflikt v rámci sociologie

Výraz kulturní konflikt se poprvé objevil v americké kriminologii jako součást širší teoretické koncepce. První zastánci teorie kulturního konfliktu vycházeli z toho, že kriminální aktivity přistěhovalců mohou být výsledkem určitého kulturního šoku, jenž migranti v přijímacím státě utrpěli. Výzkum navázal na oficiální statistiky, podle kterých osoby, které se narodily mimo území Spojených států amerických, vykazovaly nižší stupeň trestné činnosti než osoby, které se v USA narodily. Hlavní pozornost amerických kriminologů se především zaměřovala na tzv. druhou generaci přistěhovalců, tzn. na osoby, které se již na území Spojených států narodily, avšak rodičům pocházejících z jiných zemí. Někteří odborníci ze statistik odvodili fakt, že druhá generace přistěhovalců ještě nepřijala normy nového prostředí za své a žijí nadále na hranici dvou kultur a tato generace je údajně dezorientována protichůdným očekáváním rodiny a okolí, zatímco rodiče žili většinou v kulturně uzavřeném prostředí etnického ghetta. (Scheu & Aslan 2011)

Později však tato teze dostala velké kritiky. Ukázalo se, že první generace přistěhovalců sice obecně vykazovala nižší stupeň kriminality než osoby narozené na území USA, ale že to neplatilo stejně pro všechny skupiny přistěhovalců a pro všechny druhy kriminální činnosti. První výzkumy zřejmě také zanedbaly určité sociální faktory, jež velmi ovlivnily integraci přistěhovalců, jako např. jejich různá materiální zázemí či projevy diskriminace ze strany většinové společnosti. Díky tomu v USA rostla skepse vůči

aplikovatelnosti této teze o kulturním konfliktu při vysvětlování kriminálních statistik. (Scheu & Aslan 2011)

V dalším textu se již budu zabývat převážně odlišnými zvyklostmi a kulturou, které by mohly tvořit bariéry, jež by mohly vést k nepochopení a odstrkování potenciálních syrských migrantů na území ČR a bránit tak jejich úspěšné integraci. Nabídnu také stručné porovnání s vietnamskou kulturou, které se již relativně úspěšně podařilo stát se součástí naší společnosti.

6 Život muslimů

Nezpochybnitelnou autoritou v životě muslimů je bezesporu islám. Islám je základem kolektivní identity muslimů. Představuje ideál, inspiraci, dobro a životní vzor. Zároveň je islám návodem a lékem jedinců a proniká do života i těm, kteří se nepovažují za praktikující muslimy. Pro některé muslimy je islám inspirace a návod, jak správně žít, jiní v něm nalézají moderní hodnoty jako je demokracie a spravedlivý sociální řád. Islám je však vnímám pokaždé jinak. Je rozdíl například ve výkladu islámu mezi členy komunitního jádra a jinak ho vnímají lidé z necentrálních pozic. (Topinka 2007)

Podle muslimů jsou hodnoty islámu správné, nejvyšší a nezpochybnitelné. Popírat islám proto znamená popírat základní principy života. Islám spojuje všechny muslimy na celém světě – má globální rozsah. Vychází z myšlenky, že dodržovat zásady islámu znamená pracovat na sebezdokonalování svého lidství. Muslimové zastávají názor, že všude tam, kde není islám, je prostor pro negativní společenské jevy. (Topinka 2007)

Aby jedinec mohl respektovat islám, musí se řídit jeho zásadami jednání a chování. Pravidla každodenního života muslima jsou upraveny zákonem *šari'a*, který je aplikován na všechny oblasti života. *Šari'a* obsahuje soubor norem, které jsou návodem jak být správným muslimem. Tyto pravidla upravují vztah k Bohu a sféru zákazů a trestů za přestupky. Pravidla se často týkají stravy. Muslimové potřebují *halál* stravu. *Halál*¹⁰ jsou potraviny, které jsou islámem povolené. Naopak *haram* jsou zakázané potraviny, mezi něž patří například maso uhynulých zvířat, krev, vepřové maso či obecně jídlo, nad nímž nebylo vysloveno jméno Alláhovo. *Halál* lze sehnat v několika málo specializovaných prodejnách. (Topinka 2007)

Islám má v zásadě pět základních povinností: věřit v Alláha Mohameda, pětkrát denně se modlit tváří k Mekce, dodržovat Ramadán, navštívit Mekku a odevzdávat část

---

¹⁰ Co je to HALAL potravina. In: *Islám objektivně: Objektivní informace o islámu* [online]. 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://islam-objektivne.webnode.cz/dokumenty/co-je-to-halal-potravina/>

zisku na dobročinné účely. Pravidla islámu dále přikazují nelhat, nekrást a nikomu neubližovat. Je vyžadována i vysoká míra sociability a předpokládá společenskost a očekává ji i od druhých. Významným pravidlem je i zachování úcty k rodičům, a to po celý život. Pro muslimy jsou proto nepochopitelné evropské zvyky, kdy jsou staří lidé odkládáni do domova důchodců. Pro praktikujícího muslima je také velmi důležité dodržování denních modliteb. (Topinka 2007)

6.1 Muslimská komunita v České republice

Na rozdíl od mnoha jiných evropských zemí nemá přítomnost muslimů na území České republiky dlouhou historickou tradici. Přesný počet muslimů na našem území není jistý. Avšak podle údajů z roku 2011 u nás žije přes 10 000 muslimů, z nichž islám praktikuje asi jen 2 000. Největší muslimské komunity se nacházejí v Praze a Brně. Struktura české muslimské komunity je vcelku odlišná od zbytku pobývajících v EU, a to především kvůli skupině konvertitů, tedy muslimů s českou národností. Většinou se jedná o ženy provdané za muslimy nebo i obdivovatelé muslimské kultury, kteří časem víru sami přijali. (Scheu & Aslan 2011)

Etnické složení české muslimské komunity tvoří, mimo etnické Čechy, převážně lidé ze států severní Afriky, Blízkého východu, Balkánu, Turecka, dále i Čečenska a kavkazských států. Nízký počet muslimů a velké vzdálenosti mezi jejich domácnostmi způsobují, že se scházejí častěji doma a v užším kruhu přátel a příbuzných. (Scheu & Aslan 2011)

Velká část muslimů je v České republice pouze dočasně, například kvůli práci či studiu a věří, že se brzy vrátí domů a proto zde nemají potřebu vytvářet pevnější vazby. Na druhé straně roste počet těch, kteří jsou rozhodnutí zůstat a vyrovnat se s novou kulturou (většinou jsou to uprchlíci). Kvalita života tady je pro ně nesrovnatelně vyšší oproti jejich zemi původu. (Scheu & Aslan 2011)

Muslimové se však podle výzkumů v české společnosti necítí dobře. Češi na ně působí velmi uzavřeným dojmem. Dalším důvodem je negativní pohled na islám. Média se o muslimech nejčastěji zmiňují v souvislosti s konfliktem a vyhrocenými zahraničními událostmi, jež jsou charakterizovány násilím, terorem či sporem. (Křížková 2006)

Pro muslimy je přitom pocit uznání velmi důležitý, protože vychází z tradičního blízkovýchodního pojetí lidské cti. V České republice se zřídka dočkávají pocitu uznání jako rovnocenných obyvatel naší země, ale navíc se setkávají i s nedůvěrou a cílenými překážkami. (Topinka 2007)

Pocitují křivdu hlavně v oblasti náboženského prostoru, protože jim společnost odmítá přiznat právo na dostatek místa ke shromažďování. A právě tento pocit, že jsou muslimové pro ostatní nedůvěryhodní nebo dokonce představují hrozbu, v nich vyvolává pocity vykořenění. (Scheu & Aslan 2011)

V dnešní společnosti jsou dva druhy muslimů. Praktikující a neproaktikující. V Evropě nejspíš žije více neproaktikujících muslimů. Toto rozdělení však představuje citlivou záležitost, protože vztahy mezi oběma pomyslnými skupinami nejsou vždy ideální, z důvodu, že „věrní“ muslimové považují své „vlažné“ souvěrce za odpadlíky. Podstatné je položit si otázku, jak vznikla skupina neproaktikujících muslimů a zda by vznikla i v jejich domovské zemi. Určité muslimské země by ani takovýto jev netolerovaly, což může být důvodem odchodu osob ze země. Dalším důvodem vzniku skupiny neproaktikujících muslimů může být jevem postupné integrace do nové společnosti. (Scheu & Aslan 2011)

V minulých letech se v evropských zemích objevil pojem „euroislám“, jež vystihuje snažení „smířit“ některé zvyky a postoje s názory evropské společnosti. Je to způsob, kterým se muslimové snaží dosáhnout hlubšího respektu a snazší integrace do společnosti. Je příliš bláhové myslet si, že se jedná o vhodný kompromis, který spory urovná. Mnoho muslimů o kompromisy nestojí, neboť „Korán hovoří jasně“. Tendence euroislámu se v českém prostředí příliš neprojevují. Většina muslimů se proti tomuto způsobu novátorství ohrazuje. Jejich cílem je původní hodnotu islámu uchovat. Ale pro konvertity představuje jakousi výzvu, jak svou novou identitu uchopit a najít tak střední cestu mezi evropanstvím a islámem. (Scheu & Aslan 2011)

6.1.1 Příklady kulturního nesouladu

Muslimové jsou ve společnosti nuceni vyrovnávat se s neznámými a často nepochopitelnými jevy a situacemi. Pro migranty znamená příchod do nové země zcela odlišné prostředí. V mnoha případech jsou komplikace čistě kulturní záležitostí, často se ale týkají i legislativy. Největší překážkou je obvykle jazyková bariéra. Aby byla integrace úspěšná, je třeba ji prolomit. Kvůli jazykové bariéře se komplikuje nejen základní humanitární pomoc, ale klesá i možnost na pracovní uplatnění. (Scheu & Aslan 2011)

S integrací do společnosti mají větší problém ženy, neboť obvykle ovládají pouze svůj mateřský jazyk. Avšak v případě, že ženy přicházejí jako uprchlice samy nebo jen se svými dětmi, mají větší motivaci se český jazyk naučit. V případě integrace je problémem i odlišný život muslimských žen a dívek, které v tradiční muslimské rodině žijí více v ústraní. (Scheu & Aslan 2011)

Další významnou kontroverzí v adaptaci muslimů je školní docházka. Pokud není v dosahu bydliště škola s arabskou výukou, jako tomu je například v Praze, děti chodí do běžných škol. Ale některé rodiny, které věří ve svůj návrat do vlasti, drží dívky mimo kulturu, aby nebyly příliš ovlivněny. Často je ale důvodem pouze strach, jelikož nové prostředí je pro cizince nebezpečné a rodiče se o osamocené dívky bojí. V případech uprchlíků využívají rodiny školy v azylových centrech. (Scheu & Aslan 2011)

Muslimové se v Evropských zemích denně potýkají s řadou obtíží. Jedna z nich je dodržování pravidel rituální čistoty při shánění *halál* potravin. Své stravování muslimští dospělí dokážou zcela ohlídat, větší problém je u dětí, které dochází do školních jídelen. V tom případě rodiče domlouvají se školou či školkou, aby děti nedostávaly vepřové. Takové požadavky se dají vyjednat bez velkých obtíží. Většinou stačí jen požádat vedení školy a vše je bez problému. (Topinka 2007)

Česká společnost je pověstná svou chladností a neosobností, proto muslimové u nás mohou zažívat o to větší kulturní šok. Ze strany nemuslimů může dojít například k takovým přehmatům jako je nevědomě nevhodný dotaz zaměřený například na mnohoženství či postavení ženy v rodině nebo nabídnou muslimovi alkohol či ho pozvou na oběd v období ramadánu apod. Takové prvky denního života jsou ale spíše otázkou zvyku a intenzivnějšího kontaktu s muslimy. Avšak čím větší panuje informovanost mezi oběma skupinami, tím lepší je soužití mezi nimi. (Scheu & Aslan 2011)

Již zmiňovaná tematika nošení šátků je v současnosti velmi diskutovaná. Nošení šátků však není povinností vyplývající z islámu, jedná se spíše o regionální zvyk (např. v Turecku se nepraktikuje). Česká legislativa se s nošením šátků prozatím vypořádala jen v souvislosti s úřední fotografií, kdy je povolen tzv. *hidžáb* zakrývající vlasy a krk. *Niqáb*, rouška zakrývající také obličej nebo *burqa*, tradiční afgánský hábit povolen není. Mnoho muslimek v Evropě svůj *hidžáb* odložilo. Často je odkládají jako projev osvobození se od tlaku muslimské společnosti, ale i proto, aby nevyvolávaly příliš velkou pozornost ve svém novém okolí. (Scheu & Aslan 2011)

7 Syrská kultura, náboženství a rodina

Syrská společnost je charakteristická velkou rozmanitostí nejen v sociálních, ale i v náboženských, socioekonomických a etnických aspektech. Představuje jakousi mozaiku sociálních skupin, jež postrádají sadu sdílených společných hodnot, kterými by bylo možné tuto společnost charakterizovat jako jeden národ. Rozdíly jazyka, náboženství, etnického

původu a způsobu života vytvářejí v syrské společnosti velké množství samostatných komunit, z nichž se každá vyznačuje vnitřní loajalitou a solidaritou. (Collelo 1988)

Příslušnost k etnické a kmenové skupině je spolu s náboženstvím důležitá z hlediska osobní identity a skupinové loajality pro mnoho Syřanů. Jde o způsob identifikace, organizace a uvědomění si své příslušnosti v zemi, kde je státní struktura minimálně oslabená. Kmenová příslušnost a autorita je pro Syřany velmi významná. (Bahbouh 2005)

I přesto, že Syřané jsou považováni za Araby, není to z důvodu zakořeněného etnického původu, ale vychází z používaného úředního jazyka. Arabština je v Sýrii oficiální úřední jazyk. Druhým nejpoužívanějším jazykem, především v oblasti koncentrace menšin, je kurdština a arménština. Uvádí se, že je v Sýrii používáno až 17 různých jazyků. (Vymětal & Šíchová 2015) Nejpočetnější skupinou obyvatel jsou syrští Arabové (tvoří asi 80 % obyvatelstva). Ostatní národnosti jsou velmi roztržštěné. Najdeme zde indoevropské Kurdy, Armény, Čerkese, Peršany, Romy, Turky nebo Albánce. Převážná část obyvatel jsou muslimové, asi 85 %, a z toho je asi 74 % sunnitů. V Sýrii nalezneme i křesťany, ti jsou však rozděleni do sekty uznávající papežský primát a do sekty, jež papeže neuznávají. (Bahbouh 2005)

Syrský život se soustředí na širší rodinný okruh. Věrnost člověka k rodině je velmi silná a obvykle má přednost před všemi ostatními závazky. Na rodinném zázemí závisí i společenské postavení jedince. (Collelo 1988)

Pohlaví je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících sociální statut v syrské společnosti. Ačkoli tradiční odloučení žen není tak striktně dodržováno jako v jiných muslimských zemích, sociální kontakty mezi mužem a ženou jsou lehce omezené. Mezi muslimy představují muži a ženy různé společenské podskupiny a protínají se pouze v domácnosti. (Collelo 1988)

Vzhledem k soudržnosti náboženských a etnických skupin jsou všeobecně podporovány manželství členů ve skupině. Tradiční model syrské rodiny je nejčastěji třígenerační. Součástí jsou starší rodičové, jejich ženatí synové s manželkami a dětmi, dále jejich svobodní synové a dcery a jiní příbuzní jako například ovdovělá matka nebo otec, rozvedená sestra atd. Takový model rodiny se však mění v závislosti na komunitě a místě bydliště. (Collelo 1988)

Rodinná solidarita v Sýrii představuje vysokou hodnotu. Zakořeněná loajalita se projevuje i v běžném pracovním životě. V pracovním prostředí to znamená, že některé

podniky představují rodinné firmy, kde jsou často zaměstnání potomci a příbuzní majitele. I spolupráce mezi firmami bývá často postavena na základech příbuzenských vazeb. V některých národnostních menšinách jsou dokonce podporovány sňatky mezi bratrance a sestřenicí. Bratranec je považován za nejvhodnějšího kandidáta. Takových případů postupem času ale ubývá. Tradiční však zůstává fakt, že ženich nebo jeho rodina musí zaplatit věno nevěstě nebo její rodině. Cena nevěsty může být extrémně vysoká, rodina střední třídy požaduje i věno v hodnotě několika let platu ženicha. Nicméně, výše věna se uvádí v předmanželské smlouvě, ale vyplácí se pouze v případě rozvodu nebo odloučení. (Collelo 1988)

Vztahy mezi mužem a ženou jsou velmi rozdílné od těch, na které jsme v Evropě zvyklí. Ženy jsou vnímány jako duševně a tělesně slabší než muži a proto potřebují mužskou ochranu. Zahalování žen v Sýrii není tolik časté jako v jiných islámských zemích. Čest syrské rodiny hraje ve společnosti velký význam. Postačí malý přestupek v kodexu cti a pohostinnosti a čest rodiny může být nenávratně poškozena. Zejména panenství ženy před manželstvím nebo nevěra ohrožuje čest a pověst rodiny nejvíce. Dříve se takové přestupky trestaly dokonce smrtí. Cizoložství je hrdelní zločin proti Alláhovi a trestal se ukamenováním obou partnerů. (Collelo 1988)

Podobně jako ve Vietnamské společnosti je narození chlapce příležitostí k velké oslavě. S rozdílem, že v syrské společnosti může být neposkytnutí syna rodině důvodem pro rozvod. (Collelo 1988)

Syrskou rodinu lze však obecně charakterizovat tak, že rodina je velmi cenná. Dokážou řešit problémy společně, všichni se sejdou a každý vyjádří k věci svůj názor. V neposlední řadě je důležité zmínit výchovu dětí, která zdůrazňuje obrovský respekt k rodičům, víru v Boha, vzájemnou pomoc a také velkou úctu k tradicím. Arabské národy se často navštěvují, zajímají se jeden o druhého a se svými blízkými tráví hodně času. (Kantarová 2002)

7.1 Tradice a svátky v Sýrii

Muslimský rok má od našeho tradičního křesťanského pouze 353 dnů, a z toho důvodu se každoročně posunuje o jedenáct až dvanáct dnů. Dělí se na dvanáct lunárních měsíců po dvaceti devíti nebo třiceti dnech. Slavení svátků, které jsou založeny na projevech zbožnosti, je neoddělitelná součást muslimského života. Jsou dva hlavní svátky, které musí muslimové dodržovat. První je *id al-fitr*. Jedná se o svátek ukončení půstu. *Íd* představuje dobu díkuvzdání Bohu za to, že umožnil muslimům překonat útrapy

ramadánu. První den svátku se oslavuje tím, že se muslimové vykoupou a oblečou nové šaty a odeberou se do mešity k modlitbě. Po modlitbě si vyměňují dárky a navštěvují své příbuzné a přátele. Druhým svátkem je *Íd al-adhá*, neboli „obětní“ svátek a oslavy mohou trvat až tři měsíce. Slaví se po skončení pouti do Mekky. Svátek muslimové slaví na celém světě ve stejný den, modlí se, dále se obětuje ovce či kráva.

Půst v ramadánu je taktéž pro muslimy povinný. Jedná se o měsíc půstu a připadá na devátý měsíc muslimského roku. Během ramadánu se všichni dospělí zdržují od jídla, pití nebo kouření za denního světla. Další svátky nejsou povinné. Mezi ně patří například *lat al-bará* (slaví se v osmém měsíci muslimského kalendáře), v ten den údajně každý rok Bůh zaznamenává činy lidí. (Robinson 1996)

8 Vietnamská kultura

Vietnamská komunita je v současné době druhou nejvýznamnější skupinou migrantů žijících v ČR. Víme o nich však velmi málo, a to i přesto že se většina z nás s nimi denně setkává. Často o nich máme i zkreslené představy a nechápeme je. Migrace z Vietnamu má u nás silnou tradici a Vietnamci a jejich potomci se postupně stávají nedílnou součástí společnosti České republiky – a k tomu by mělo docházet způsobem, jenž bude pro obě strany přijatelný, prospěšný a dlouhodobě udržitelný. (Tollarová 2010)

Česká republika má s Vietnamem společnou historii, ve které dříve socialistické Československo pomáhalo velmi chudým lidem z Vietnamu. Přijížděli sem jako studenti nebo stážisté, avšak nesměli téměř nic, byli velmi kontrolováni, chovali se velmi skromně až upjatě a žili pouze v komunitách, protože kontakty s Čechy nebyly v socialistické době podporovány. (Tollarová 2010)

Situace se ve Vietnamu od té doby velmi změnila. Vietnam se ekonomicky dostal na podstatně lepší úroveň. Vietnam, jenž byl strhán mnohaletými válkami, se stal zemí, která obchoduje s celým světem, má nadstandardní obchodní vztahy s tzv. asijskými tygry v regionu nebo také s USA. Vietnamci jsou velmi sebevědomí lidé a především hrdí na svou kulturu, zemi a její pokroky. (Tollarová 2010)

Mnoho Vietnamců však žije v zahraničí. Vyhnala je buď některá z válek, poválečná chudoba nebo odešli za příbuznými. Zde v Evropě díky působení jiného kulturního prostředí má v některých případech i za následek, že Vietnamci zde v České republice přijímají do svých kulturních tradic i nové prvky jako Vánoce a jiné svátky. V případě, že mají potíže se začleněním do společnosti, je hlavní bariérou jazyk, nikoli neochota či úmyslná uzavřenost vůči hostitelské společnosti. Vietnamština a čeština jsou totiž, pokud

bychom oba jazyky hodnotili podle jejich odlišností, nadneseně řečeno, na opačných pólech pomyslného spektra. (Tollarová 2010)

8.1 Vietnamská kultura, náboženství a rodina

Tradiční Vietnamská společnost je postavená na pevných rodinných vztazích. Pro Vietnamce je typická víra v posmrtný život a uctívání svých předků či historických hrdinů. Představují jakési mýtické ochránce. Každá rodina má svůj oltářík, kde se k duším zemřelých modlí. (Tollarová 2010)

Vietnamská společnost a model rodiny především vychází z čínského vzoru, jež čerpal z konfucianismu. Převážná část Vietnamců se sice hlásí k buddhismu, nicméně odpovědi na otázky týkající se rodiny, společenského života či morálky hledají v konfucianismu. Taoismus, filozofický směr, který má také kořeny ve starověké Číně, jim dává odpovědi pro lepší porozumění přírody a kosmu. ¹¹

Střed života pro každého Vietnamce je rodina, která zahrnuje všechny příslušníky rodinného klanu. Na rozdíl od české rodiny, která se obvykle skládá z otce, matky, dětí a vzdáleněji prarodičů (strýčkové, tety, bratrance a sestřenice jsou již vzdálenější). Podle konfuciánských tradic musí každé dítě v rodině vyjadřovat úctu svým rodičům, musí je poslouchat, starat se o ně v nemoci a ve stáří. Jakákoli provinění dětí vůči rodičům se v minulosti velmi tvrdě trestala. Bylo zvykem, že po smrti rodičů potomek držel tři roky smutek. To znamenalo, že se například nesměl ženit či vdávat, oslavovat, poslouchat hudbu, pít alkohol a musel nosit jenom smuteční oblečení. Takové zákony však platily zhruba do 19. století. Nebyly ale příliš využívány, protože pro Vietnamské děti je úcta k rodičům přirozeně zakódovaná. Rodina ve Vietnamu má i v současné době velmi velkou váhu. Je zvykem, že rodiče velmi často zasahují do osobního života svých dětí a ty je podle tradice poslouchají. ¹²

Ve srovnání s některými rodiči v Česku, kteří jsou neteční ohledně budoucnosti svých dětí a kteří nejsou ani tolik ochotní investovat do vzdělání svých dětí (tím pádem od svých potomků tolik neočekávají a mnohdy ani nepředpokládají, že se o něj syn či dcera ve stáří postará), vietnamské děti se mohou spolehnout v globále na daleko silnější zázemí. Rodiče své děti v jejich studijní a kariérní cestě velice podporují, avšak za cenu jasného

---

¹¹ Vietnam. *Informace: Sociální uspořádání* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z WWW: <http://zeme.sopka.cz/zeme_kapitola.php?tisk=1&idZeme=212&klic=1225>.

¹² Vietnam. *Informace: Sociální uspořádání*. Dostupné z

WWW: <http://zeme.sopka.cz/zeme_kapitola.php?tisk=1&idZeme=212&klic=1225>.

očekávání ze strany rodičů. A když potomek zklame, dostane se do velmi nepříjemné životní situace v rodině.¹³

Z tradičního konfucianismu vychází patriarchální model rodiny. To znamená, že manželka je podřízena manželovi a když muž a žena nejsou v manželství, žijí odděleně podobně jako v islámských kulturách. Narození syna, podobně jako v již zmíněné syrské kultuře, znamená pro rodiče velké požehnání a většina rodičů si syna přeje, aby se o ně ve stáří mohl postarat. Důvod je ten, že dcera je považována za dceru jiných rodičů, protože až se vdá, ze své rodiny odejde a bude patřit rodině manžela. Podle starých zvyklostí může své předky uctívat pouze syn, a aby byla tradice uctívání předků naplněna, rodiče vyžadují narození syna. (Tollarová 2010)

Vztah mezi mužem a ženou v rodině lze definovat tak, že žena je pomyslným krkem, který hýbe hlavou. Rovnoprávnosti žen a zlepšení jejich pozice se Vietnam dočkal ve 20. století a zejména během válek. Muži si v těchto těžkých dobách vážili jejich těžké práce v továrnách. Zároveň se ženy staraly i o domácnost. I v dnešní době se starají o rodinná pole, prodávají na trzích atd. Ženy ve Vietnamu mají přístup ke vzdělání stejný jako muži, na vysokých školách tvoří dokonce 50% studentů. Problém nastává až při uplatňování na trhu práce, kde to ženy mají těžší. (Tollarová 2010)

Vzor tradiční konfuciánské rodiny do určité míry vysvětluje, proč vietnamské rodiny v České republice působí uzavřeně. Je to jejich dlouhodobá kulturní tradice, jež je hluboko zakořeněna. Členové rodiny si navzájem pomáhají, zajímají se o sebe, společně podnikají, radí si a navzájem se velmi ovlivňují. Vedle silně propojeného rodinného života mnohdy stojí také jazyková bariéra. Pospolitý rodinný život je však pro Vietnamce přirozené chování, ať žijí kdekoliv. (Tollarová 2010)

8.1.1 Náboženství ve Vietnamu

Jak už bylo zmíněno, jedním z nejcharakterističtějších rysů současné vietnamské duchovní kultury je kult předků. Vietnamci odedávna věřili v existenci duchovní stránky člověka. Věří, že duše zesnulého člověka ani po smrti neztrácí kontakt se světem a že se často vměšuje do záležitostí rodiny. Může jí buď pomáhat, nebo škodit. Rodina svá důležitá rozhodnutí předkládá nejmnocnějšímu rodinnému zesnulému. V každé vietnamské rodině nechybí tzv. oltář předků. Obvykle to bývají poličky s obrázky, fotografiemi a děkovnými předměty. Předkládání obětí a obřady se často konají při příležitosti významných svátků a rodinných výročí. Všechny rituály spojené s uctíváním předků mají přinést prosperitu,

---

¹³ IDNES.CZ/Blog. *Vietnamská vs. České rodina.* Dostupné z: <http://jiribosak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=144187>

ochranu, štěstí a ochránit rodinu před zlými duchy. Platí, že čím zámožnější a slavnější rodina je, tím větší má oltář. (Ičo 2010)

Ve Vietnamu nalezneme hned několik hlavních náboženských proudů – buddhismus, konfucianismus, taoismus a také křesťanství, přičemž buddhismus má největší zastoupení. K základním idejím buddhismu patří představa o nekonečném převtělování duší, koloběh životů, které podle svých zásluh stoupají nebo klesají na spirále zvířat, lidí a duchů. Celý tento koloběh je plný utrpení a je třeba si tuto skutečnost uvědomovat a najít cestu ven. Konečným cílem je dosažení nirvány, což znamená úplné procitnutí, únik z koloběhu a zbavení se veškerých iluzí. (Ičo 2010)

Vietnamská společnost a kultura je od pradávna velmi ovlivněna kulturou čínskou. Staletí společných dějin, symbolika, výměna zboží a poznatků, čínská věda a technologie byly v různé míře přebírány a kopírovány. To ovlivnilo i náboženské směry, buddhismus nevyjímaje. (Ičo 2010)

Konfucianismus, kulturní vliv přicházející z Číny, zaměřuje se na potřeby člověka jako člena vesmíru a společnosti. Ideálem tohoto směru je vzdělaná a kultivovaná osoba s mnohými ctnostmi. Vesmír má podle konfucianství přísnou hierarchii založenou na pěti základních vazbách: panovníka a poddaného, otce a syna, muže a ženy, staršího a mladšího bratra a mezi přáteli. Až na vztah mezi přáteli, která je vazbou rovnocennou, se jedná o vztahy nadřizeného a jeho podřízeného s povinnou poslušností a úctou. Konfucianismus není ani tak o vztahu člověka k Bohu, ale je o morálních zásadách, správném chování a uctívání předků a starších. (Ičo 2010)

Podobně jako konfucianství i taoismus stojí na základech, které položila starověká Čína. Taoismus představuje učení o svobodě a harmonii. Vychází z nejstarších kosmologických představ. Pod taoismus se dnes řadí rozmanité víry a kulty, tajné spolky a učení rozvíjející dlouhověkost a magické schopnosti. Součástí je mnoho teorií týkajících se duchů a přírodních sil, učení o harmonii a přirozeném proudění siločar. Taoismus ve Vietnamu lze v současnosti jednoduše vnímat jako označení pro všemožné mystické a tajemné nauky a kulty, ale také jako jakési teoretické východisko názoru o harmonii, pokoji a smrtelném i posmrtném životě. (Ičo 2010)

Obecné vyjádření vietnamského duchovního života je jakési spojení buddhismu, konfucianství a taoismu. To znamená, že jedinec ve společnosti v běžném životě volí podle potřeby to nejvhodnější, co mohou tato učení nabídnout. Buddhismus ukazuje propracovaný výklad světa, odpovědi na zásadní otázky a kulturní tradice, konfucianství

řeší praktický život a principy fungování ve společnosti a taoismus dává lidem návody ke svobodě a osobnímu vyjádření a také prostor pro tajemné a nepochopitelné. (Ičo 2010)

8.2 Svátky a tradice ve Vietnamu

Nejdůležitějším svátkem pro Vietnamce je *Nový rok*, který se slaví začátkem jara mezi 21. lednem a 20. únorem, podle toho, kdy je měsíc ve fázi novu. Lidé jdou na novoroční trhy a nakupují pochutiny, zdobí si domy květy a navštěvují se se svými příbuznými. Vstup do nového roku je velmi důležitý, neměli by mít dluhy nebo spory a být tedy čistý na duchu i na těle. (Tollarová 2010)

Dalším významným vietnamským svátkem je *Tét Trung thu*, svátek středu podzimu. Představuje vietnamský dětský den a slaví se za úplňku 15. dne 8. měsíce lunárního kalendáře. Dříve v tento den, kdy je měsíc nejkulatější a nejjasnější, oslavovali lidé ve Vietnamu sklizeň a předpovídali příští úrodu, přičemž obětovali dárky předkům a nejrůznějším božstvům. V té době odpočinku údajně měli rodiče více času na děti. Současná podoba svátku vypadá tak, že se děti navzájem obdarovávají různými druhy sladkostí. K oslavám dětského dne patří i všemožné barevné lampiony a lucerny a tzv. lví tanec (tanec v masce lva a lovce). (Tollarová 2010)

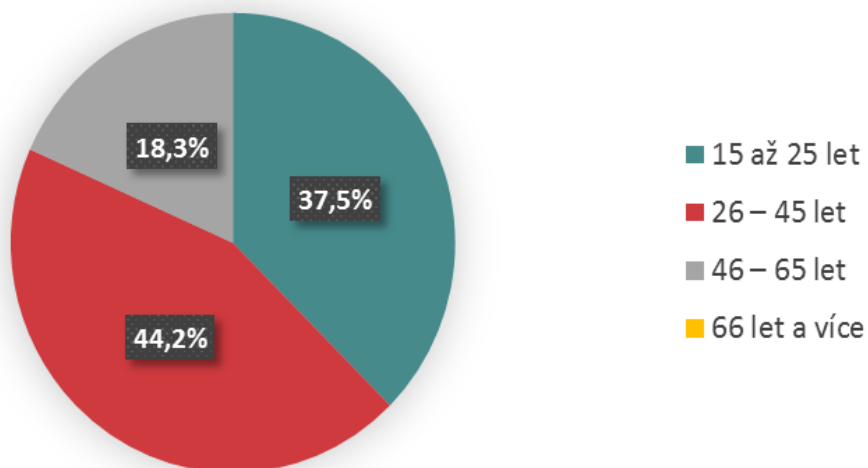
Oblíbeným vietnamským svátkem patří *Svátek ducha rodinného krbu*. Slaví se 23. den posledního lunárního měsíce, kdy duch rodiny odchází do nebe k nejvyšší bytosti taoistického nebe a informuje ji o rodině. Každá rodina vykonává obřad tím, že zapálí vonné tyčinky, které mají přinést do nebe přání a modlitby rodiny. Snahy jsou upřeny na to, abych rodinný duch informoval nebe dobře. (Tollarová 2010)

9 Anketní šetření

Vzhledem k aktuálnosti současné migrace osob ze Sýrie, a její diskutování v mediích a mezi českou veřejností jsem se rozhodla vytvořit anketu s názvem *Možné ovlivnění českého venkova současnou mezinárodní migrací*. Mým cílem bylo zanalyzovat možné ovlivnění českého venkova a menších měst případným ubytováním uprchlíků do těchto oblastí. Smyslem anketního šetření byla především snaha o zjištění názoru obyvatel malých obcí a měst na možnou interakci v okolí bydliště právě s lidmi jiného vyznání a kultury. Anketa byla anonymní a obsahovala 19 otázek. Anketu vyplnilo 120 respondentů.

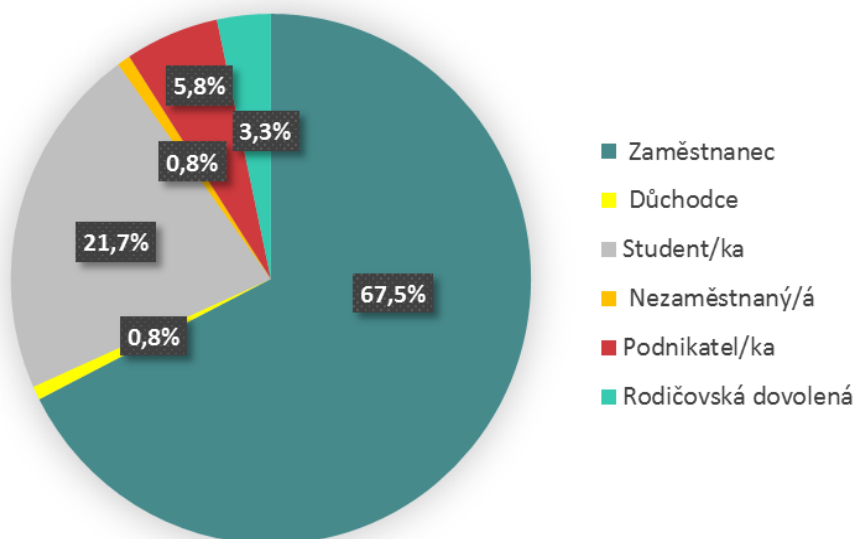
Z celkových 120 respondentů bylo 45 ve věku 15 až 25 let (37,6 %). Do věkové kategorie 26 až 45 let se zařadilo 53 respondentů (44,2 %) a tvořila tak nejpočetnější

věkovou kategorii. Zbylých 22 respondentů bylo ve věku 46 až 65 let (18,3 %). Viz obr. 9.

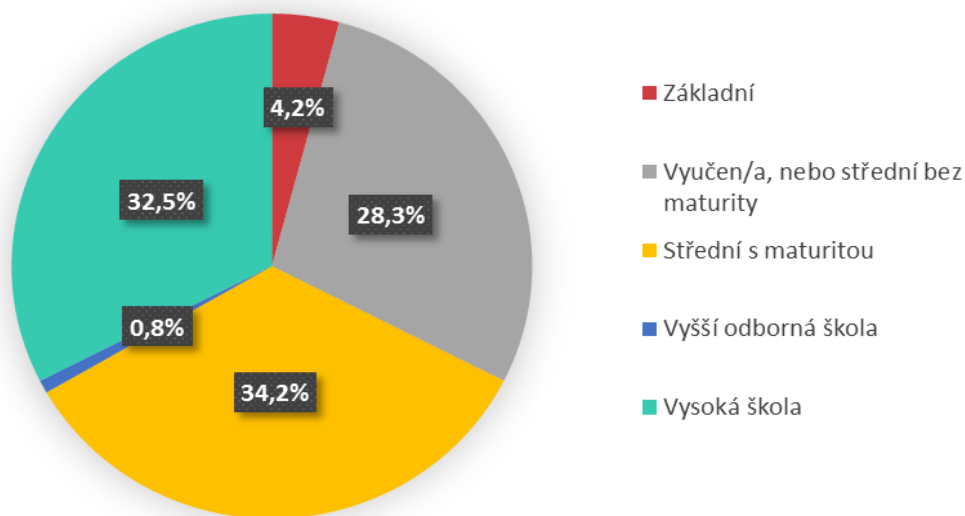
Obr. 9 Věk respondentů

Z následujícího obrázku č. 10 je patrné, že nejvíce respondentů bylo z řad zaměstnanců a studentů. Důchodci, nezaměstnaní, podnikatelé a respondenti na rodičovské dovolené tvořili pouze malou část.

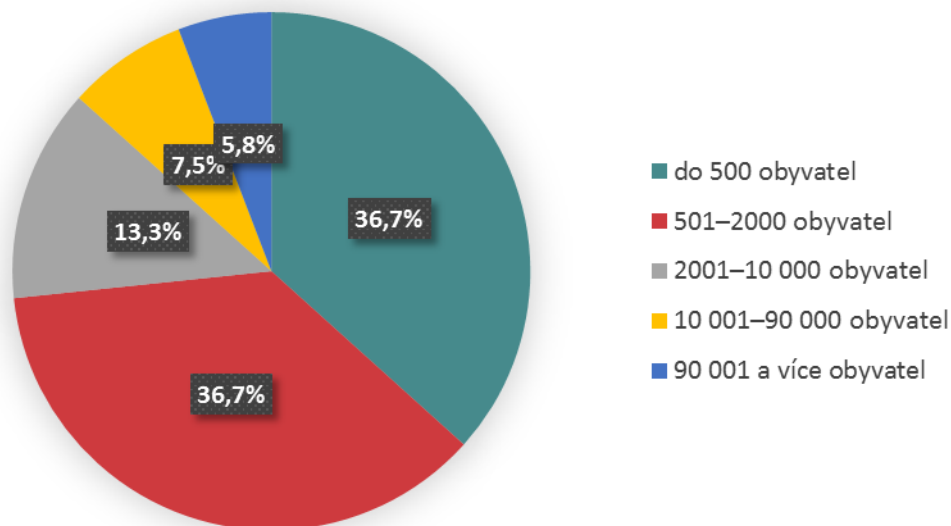
Obr. 10 Ekonomické postavení respondentů

Obrázek č. 11 pak znázorňuje nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Největší zastoupení tvořili lidé s maturitním vysvědčením, vysokoškolským vzděláním a s 28,3 % je na grafu zastoupena kategorie vyučení nebo střední bez maturity.

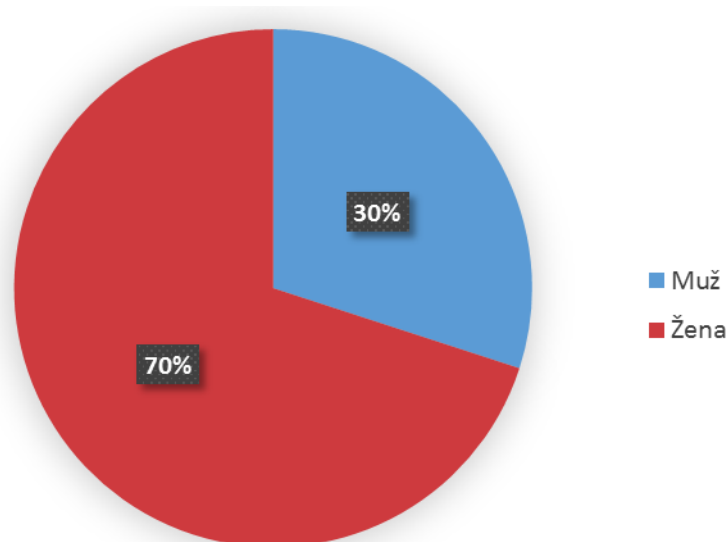
Obr. 11 Dosažené vzdělání respondentů

Velikost obcí je v anketě rozdělena v rozsahu patrném na obrázku č. 12. Mým cílem bylo především získat odpovědi respondentů z vesnic a menších měst, což se mi také podařilo. Z celkového počtu bylo 104 dotazovaných respondentů z obce do 10 000 obyvatel.

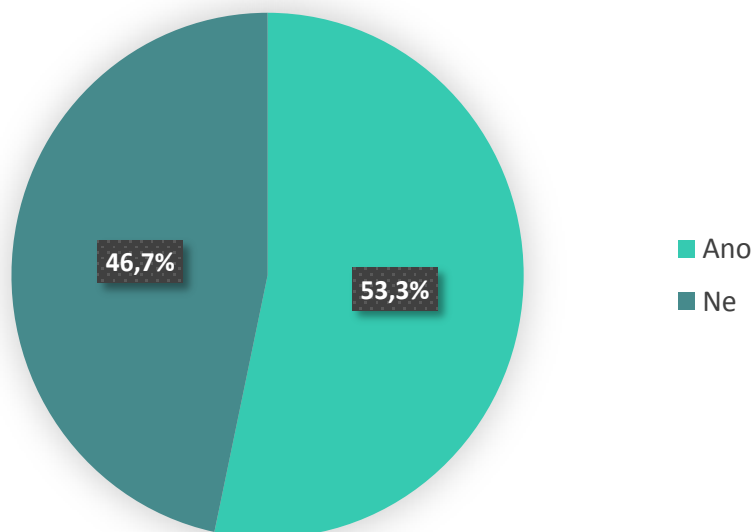
Obr. 12 Velikost obcí respondentů

Co se týká pohlaví, dotazník vyplnilo 84 žen a 36 mužů. Převažující počet žen v anketě je z části způsoben tím, že zhruba 40 anket bylo rozdáno ve firmě, kde jsou majoritně zaměstnány ženy. Procentuální zastopnutí pohlaví dotázaných je možné vidět na obrázku č. 13.

Obr. 13 Pohlaví respondentů

Jedna z prvních otázek zabývající se migrací se týkala rozdílu mezi uprchlíky (Např. ze Sýrie, severu Afriky, Afghánistánu) a imigranty (Např. z Ukrajiny, Vietnamu, Ruska). A pokud mezi nimi respondenti spatřují rozdíl, jaký? Jednotlivé odpovědi znázorněné grafem č. 14 byly víceméně vyrovnané. 56 dotázaných (tj. 46,7 %) mezi nimi nespatořovalo žádné rozdíly a zbylá část dotázaných (53,3 %) pak rozdíly mezi těmito skupinami spatřovalo.

Obr. 14 Pohled na rozdíly mezi uprchlíky ze Sýrie a imigranty z Ukrajiny

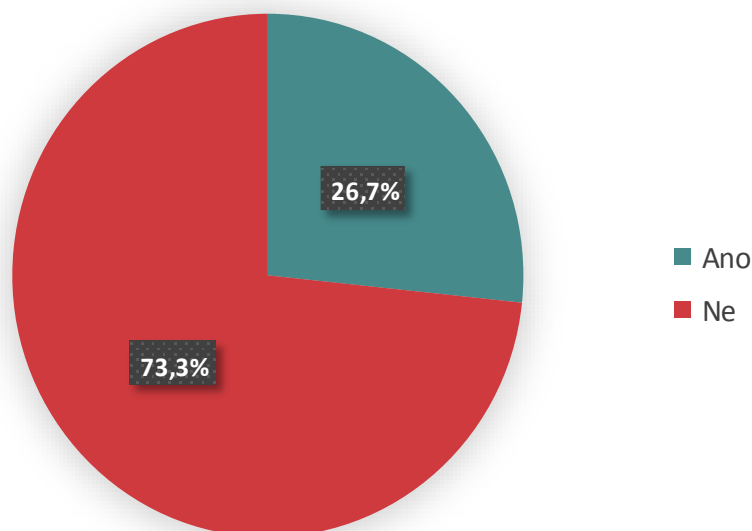
Pokud respondenti odpověděli kladně, měli možnost popsat vnímané rozdíly slovně. V komentářích část respondentů uvedla především kulturní a náboženské rozdíly (postavení žen ve společnosti, jazyková bariéra). Zmíněna byla i barva pleti (pozn. rozdíly

v barvě pleti mezi semitskými Syřany a Ukrajinci jsou minimální až žádné, obě národnosti patří ke stejné rasové skupině), postoj k práci či celková civilizovanost. Nicméně, převažující část respondentů, označovala za rozdíly především důvody, které předcházely odchodu ze země. Jmenovitě, že uprchlík utíká ze země, protože je ohrožen na životě, ať už kvůli válce nebo kvůli nuzným podmínkám a hledá lepší tak život, ale chtěl by se jednou vrátit zpět do své země. Naopak důvody imigrace jsou podle respondentů různé (práce, rodina, jiný životní styl) a také bylo zdůrazněno, že Ukrajinci jdou do ČR za prací, přičemž nejsou tak agresivní, snaží se jen napravit svoji zem a i když nám podle dotázaných imigranti berou práci, dokáží se přizpůsobit a respektovat naše pravidla, což se o uprchlících v poslední době říct nedá. Mezi komentáři se také objevila skepse o pracovním zařazení uprchlíků v ČR.

Jeden z oslovených respondentů spatřoval především rozdíl v tom, že Ukrajinci a Rusové mají podobný slovanský původ, a dokud nepromluví, málokdo je od místních rozezná. Dále uvedl, že Vietnamci, kteří sem přišli v 90. letech, se začlenili díky obrovské pracovitosti a jejich děti jsou dnes jedny z nejpilnějších, kdežto Syřané, Afričané ani Afghánci neznají místní kulturu, ale pokud by jim byli ochotni přijmout a pracovat, tak by proti nim nic neměl.

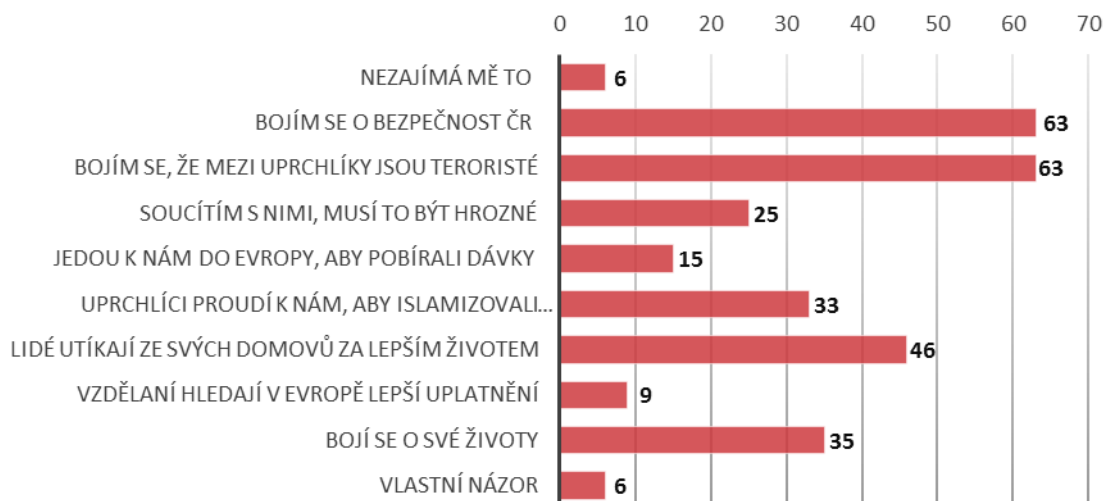
Shledávám také za zajímavé uvést doslovný komentář jednoho z respondentů: „*Uprchlíci prchají nelegálně, imigranti legálně imigrují (současná uprchlická krize je cíleně řízená).*“

Na otázku, zda se někdy respondent setkal s uprchlíkem či azylantem, odpovědělo kladně jen 26,7 %. Zbýlých 73,3 % označilo jako odpověď ne (viz obrázek č. 15).

Obr. 15 Předešlý kontakt respondentů s uprchlíkem či azylantem

Dále byli respondenti dotázáni, jaký je jejich postoj k současně uprchlické krizi. Možné bylo zvolení více možností, jež jsou vidět na obrázku č. 16. Z celkového počtu dotázaných označilo 63 osob, že se bojí o bezpečnost ČR a že mezi uprchlíky jsou teroristé. 33 respondentů pak projevilo strach kvůli islamizaci Evropy. Skutečnost, že lidé utíkají ze svých domovů za lepší životem uvedlo 46 osob ze 120. A s faktem, že se bojí o své životy se stotožnilo na 35 respondentů.

Obr. 16 Postoj respondentů k současné uprchlické krizi

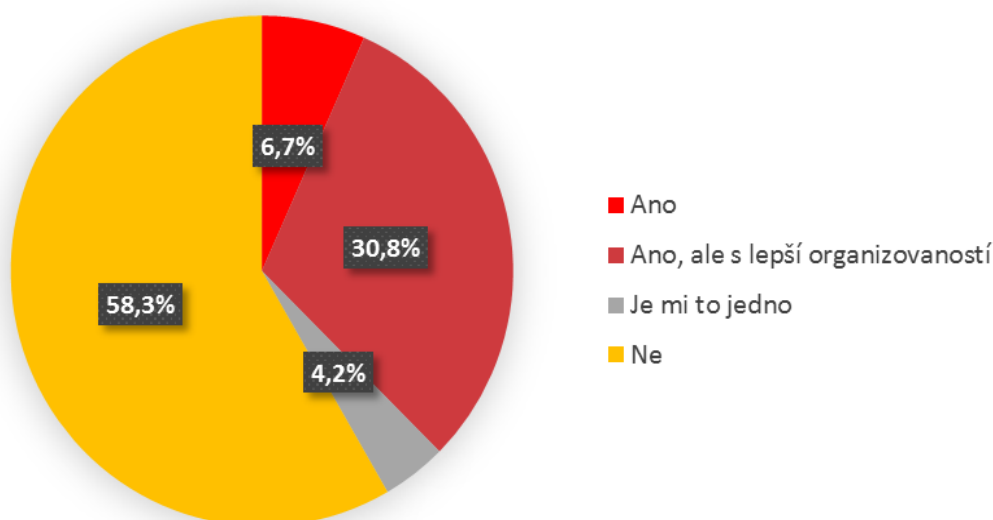
Problematiku otázky postoje k současné uprchlické krizi obohatilo šest respondentů o vlastní pohled na věc. Ani zde nebyla reakce nikterak jednoznačná:

- *Nechci je v ČR.*

- *Důsledek populační exploze a ekologických problémů.*
- *Dopadne to špatně. Naše děti to odnesou.*
- *Soucítím s nimi, musí to být hrozné, viděl jsem rozbombardovaná města a občanská válka není u konce, nechtěl bych tam žít ani bojovat - pro koho a za co? Tak by bych odešel, ale v hostitelské zemi bych uznával jejich tradice a zákony a snažil bych se prosadit, po skončení války bych se vrátil domů.*
- *Lidé utíkají ze svých domovů za lepším životem, soucítím, zároveň si ale nemyslím, že je to správné dlouhodobé řešení.*
- *Jsou to lidi stejně jako my, pokud odmítneme pomoci, tak naše kultura nestojí za nic. Pak nejsme nic víc, než sobci.*

Následuje graf (obrázek č. 17), který poskytuje výsledky odpovědí na otázku, zda jsou respondenti pro, aby přišli uprchlíci i do České republiky. Pokud byla zaznačena odpověď ne, měli respondenti možnost uvést důvod jejich negativního postoje. U této otázky zvolilo 70 osob (58,3 %) jasnou, negativní odpověď. Jednoznačné ano zvolilo pouze 8 respondentů (6,7 %). Odpověď ano, ale s lepší organizovaností byla předmětem volby 37 osob (30,8 %) z celkových 120 dotázaných. A 5 respondentům by bylo netečných.

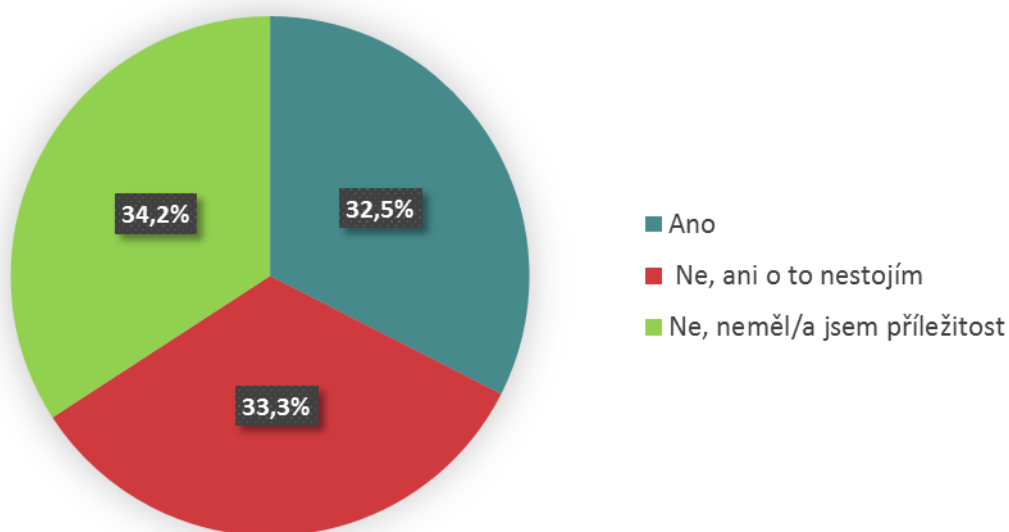
Obr. 17 Názor respondentů na příchod uprchlíků do ČR

Důvodů negativních odpovědí bylo hned několik. Drtivá většina komentářů byla podmíněna všeobecným strachem. Z odpovědí je patrné, že lidé se bojí jak o svoji bezpečnost, tak a o bezpečnost svých dětí. Opět především kvůli strachu o islamizaci,

strachu z teroristů a strachu ze ztráty svobody. Celá tato problematika byla často doprovázena názory o střetu kultur a zvyků a neschopnosti se přizpůsobit našim podmínkám. V odpovědích jsem zaznamenala i neskrývanou xenofobii. Uvádím zde opět některé zajímavé odpovědi: „*Jsou nepřizpůsobiví, jako žena se jich bojím, nemají k ničemu úctu (viz nechutný binec v ubytovnách) a ještě si dovolí říct, že byty, které dostali, nechtějí (viz Jihlava). O nás se pomalu stát nepostarají, ale o možné teroristy jo.*“, či „*Tady se taky o nás nikdo nestará, ani o nemocné děti, ani o bezdomovce. Nevím, proč by měli jít do ČR.*“

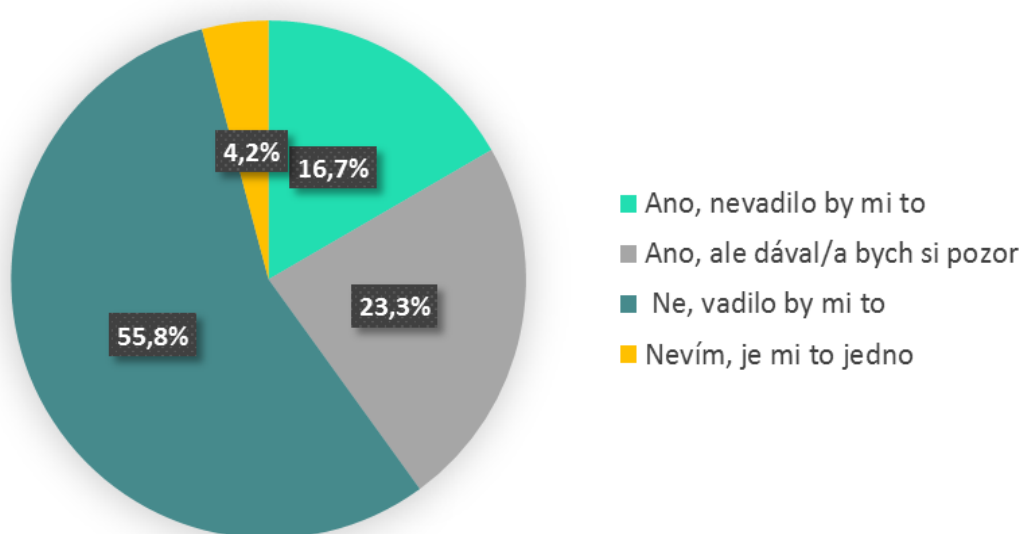
Zmíněna byla také nevydařená integrace romské menšiny. Dalším aspektem negativního postoje byly finanční prostředky, které by musely být vynaloženy na nejistý výsledek, který se sebou současná migrační vlna nepochybně nese. Objevil se také názor, že by se proti migraci mělo přijmout opatření již v zemi původu. Jakkoliv by se zdál tento názor smutný, respondent spíše zvolil nenávistnou rovinu.

Položení další otázky respondentům, zda se někdy setkali s člověkem islámského vyznání, jsem shledala za velmi podstatné. Mým cílem bylo zjištění, zda občané mají názor na muslimy uměle vytvořený z medií, tisku či internetu, nebo zda se těmito lidmi osobně setkali. Přibližně třetina vyjádřila nezájem o setkání s člověkem islámského vyznání, další třetina uvedla, že neměla příležitost a zbylá třetina se s muslimy už setkala. Odpovědi jsou viditelné na obrázku č. 18. Z důkladnější analýzy bylo patrné, že osoby, jež se s člověkem islámského vyznání již setkaly, se řadily do prvních dvou věkových kategorií (15 až 25 let a 26 až 45 let).

Obr. 18 Odpovědi na otázku, zda se respondent setkal s člověkem islámského vyznání

Další část ankety byla zaměřena na možný příchod Syrských uprchlíků na český venkov. Cílem bylo zjištění názoru českých občanů na potenciální setkání a soužití právě s uprchlíky ze Sýrie. První otázka v této části dotazníku byla zaměřena na to, zda si vůbec dovedou respondenti představit, že by právě v jejich vesnici byli ubytováni Syrští uprchlíci (viz obr. 19). Větší polovina dotázaných (55,8 %) zvolila možnost, že by jim taková situace nevyhovovala. Na opačném názorovém pólu bylo pouhých 20 respondentů (16,7 %) ze 120. 28 dotázaných (23,3 %) by si pak si ubytování uprchlíků ze Sýrie v jejich obci dokázalo představit, přetrvávala by však jejich ostražitost. Neutrální postoj zaujalo k této otázce 5 osob (4,2 %).

Obr. 19 Odpovědi na otázku, zda si dotázaný dovede představit, že by do jeho obce byli ubytováni uprchlíci ze Sýrie?

Názory respondentů na přátelství s uprchlíky v jejich vesnici byly velmi různorodé. To je možné také vidět na následujícím grafu (obrázek č. 20). 49 dotázaných (40,8 %) by neprojevilo zájem o navázání jakéhokoliv přátelství s migranty. Jazykovou bariéru zvolilo 26 osob (21,7 %). 25 respondentů, jež tvořili 20,8 %, uvedlo, že by rádi poznali jejich kulturu (to se také promítlo ve vlastních odpovědích). Nepříliš vřelou reakci (letný pozdrav) zvolilo 17 občanů (14,2 %). Tři dotázaní dále uvedli svůj vlastní názor na věc:

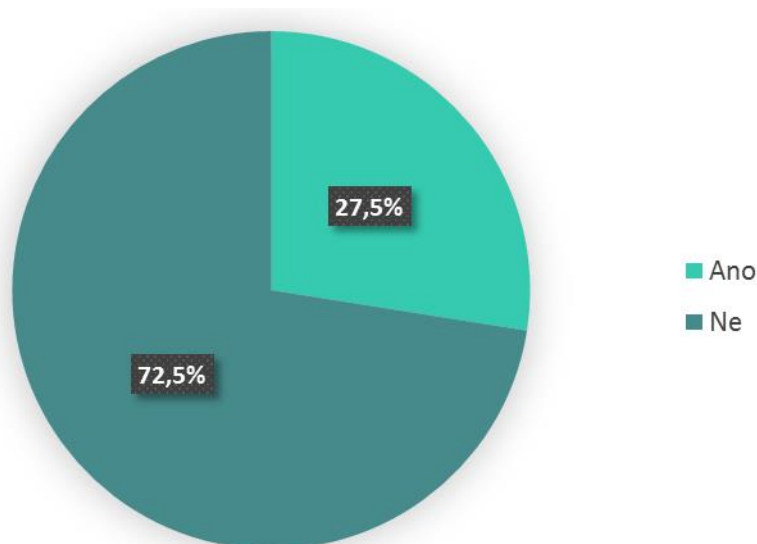
- *Ano, ale jen s těmi, co opravdu přišli kvůli utrpení a jsou vděční za krajíc chleba. To co předvádí 99 % cestovatelů, je výsměch pro lidi, kteří jim chtějí pomoci. Nepřišli strhaní a vděční, mnozí se přepravovali i letecky, a když nedostanou iPhone, značkové věci a 2000 € na měsíc, tak vyhrožují, že se vrátí domů.*

- *Kdyby se naskytla příležitost a věděla bych, že je to bezpečné, ráda bych jejich kulturu poznala. Ale sama bych kontakt s nimi nevyhledávala.*
- *Nevím, jestli bych se úplně spřátelila, ale velmi ráda bych poznala jejich kulturu, zvyky, tradice apod.*

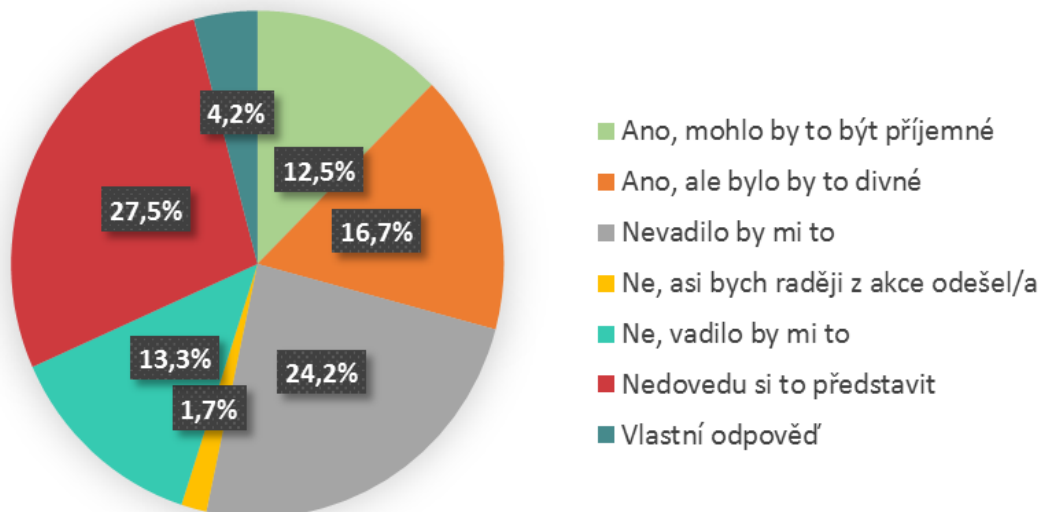
Obr. 20 Odpovědi na otázku, zda si respondent myslí, že by se dokázal spřátelit s uprchlíky, kdyby bydli v jeho vesnici

Odpovědi na otázku *Kdyby ve Vaší obci bydli syrští uprchlíci, oslovili byste je sami od sebe? A pokud ne, proč?* Jsou znázorněny na grafu č. 21. Uprchlíky ze Sýrie by samovolně oslovilo 33 dotázaných (27,5 %). Avšak převažovaly odpovědi spíše negativní. Téměř tři čtvrtiny lidí (72,5 %) uvedlo, že by je neoslovili. Respondenti opět uváděli důvody jako strach, nezájem, jazyková bariéra, nedůvěra či ostych. Někteří podotkli, že kontakt s cizími lidmi všeobecně nevyhledávají sami od sebe, a tudíž by je oslovili pouze v případě reálného důvodu k řešení.

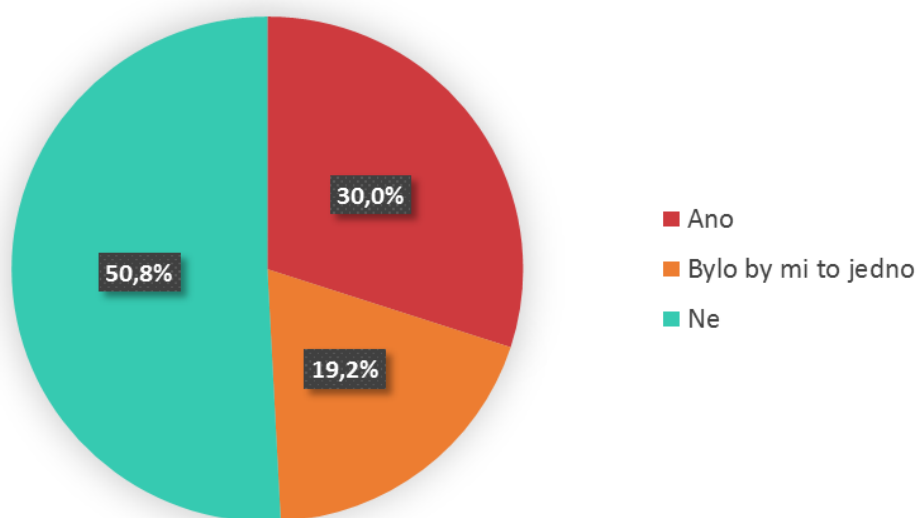
Obr. 21 Odpovědi na otázku, zda by respondenti sami od sebe oslovili Syrské uprchlíky, kdyby bydleli v jejich obci

Na různorodost pohledů na problematiku možného střetu kultur také poukázala otázka, zda si občané dovedou představit, že by se účastnili kulturní akce v jejich obci spolu s hypotetickou rodinou ze Sýrie (viz obr. 22). Pozitivně, konkrétně *ano, mohlo by to být příjemné*, odpovědělo 15 osob (12,5 %). Možnost *ano, ale bylo by to divné* uvedlo 20 lidí (16,7 %) a 29 dotázaných zaznačilo, že by jim účast na kulturní akci spolu se syrskými uprchlíky nevadila. Mezi negativní patřila odpověď, že by raději z akce odešli. Tuto možnost zvolili dva respondenti. Postoj, že by jim taková situace vadila, zaujalo 16 osob (13,3 %). 33 dotázaných, což činí 27,5 %, by si takovou skutečnost ani nedokázala představit. Tato otázka byla také obohacena o pět vlastních názorů ze strany respondentů. Jako první bych ráda vyzdvihla komentář jednoho z respondentů, že by se bál bombového útoku. Dále jsem zaznamenala dva podobné komentáře ve smyslu, že takovou situaci by si představit dovedlo, pokud by to byla rodina. Ovšem, pokud by se jednalo o skupinu mladíků, tak by byli proti. Odlehčující byl komentář, že pokud uprchlíci ochutnají české pivo a slivovici, či si dají řízek nebo guláš, tak už nebudou chtít zpět. Avšak nutno podotknout, že pokud se bude jednat o muslimy, vepřový řízek asi nebude připadat v úvahu.

Obr. 22 Grafické znázornění odpovědí na otázku, zda si dotázaní dovedou představit, že se účastní kulturní akce v jejich obci a spolu s nimi tam je rodina uprchlíků ze Sýrie

Následující dvě otázky položené v anketě se týkaly integrace Syřanů do české společnosti. Jako první jsem se dotázala, zda by lidem vadilo, kdyby jejich dítě chodilo do stejné třídy s muslimským dítětem. 61 lidem by tato skutečnost nevadila. Souznění potomka s muslimským dítětem ve stejné školní třídě by naopak vadilo 36 dotázaným lidem (30 %) a 26 osob (19,2 %) by k tomu nepřikládalo větší pozornost (viz obrázek č. 23).

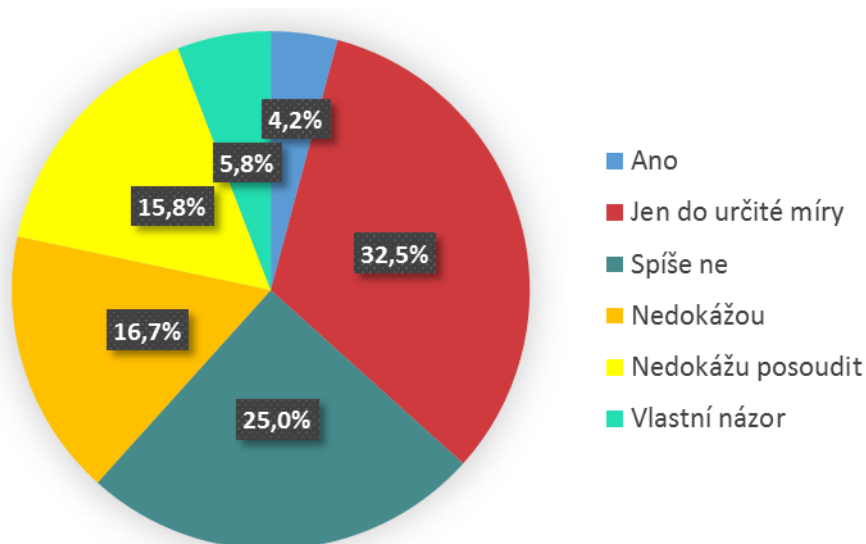

Obr. 23 Odpovědi na otázku, zda by dotázaným vadilo, kdyby jejich dítě chodilo do stejné třídy spolu s dítětem islámského vyznání

Respondenti, kteří u otázky ohledně muslimského dítěte ve stejné třídě zvolili možnost ano, byli následně vyzváni, aby uvedli důvod jejich odmítavého postoje. Za zmínku stojí názor jednoho z dotázaných. Problém islámu vidí především v tom, že ustrnul v minulé době a středověkých dogmatech. Podle něj byl islám ve středověku mnohem tolerantnější a měl ve svých řadách mnoho vědců, v porovnání například s křesťanstvím. To však mezitím prošlo mnoha reformami a více se tak přiblížilo lidem. Podle uvedeného názoru je připraven muslimy tolerovat, jakmile islám přestane být dobovačným, „předogmatizovaným“ a bude více tolerantní k ostatním náboženstvím. Dále uvádí, že mnoho muslimů ví, že vše z koránu nelze brát dogmaticky a fanaticky. Problém vidí v tom, že mnoho muslimů je zradikalizováno radikálními wahhábistickými duchovními ze Saudské Arábie. A také z toho důvodu nedokáže říct, zda bude hromadně tolerovat muslimy. Uvádí, že spíše bude záležet na konkrétním člověku, což lze v masové uprchlické vlně jen těžko rozlišit.

Jedním z výrazných komentářů, který se u této otázky objevil, byl, že jedna z respondentek by se bála, že uprchlické dítě by mohlo ve škole spáchat sebevražedný atentát. Nejistota ohledně nevypočitatelnosti chování těchto dětí byla zmíněna i v dalších odpovědích. Skepse panovala i z možného narušení zaběhlých učebních metod. Někteří rodiče by měli strach z negativního ovlivnění svých ratolestí. Nicméně, objevily se i pozitivní komentáře, které především zdůrazňovaly to, že se přeci jedná o děti, kdy by se neměly dělat rozdíly kvůli národnosti. Uvádí, že za víru, ve které byly vychovávány, nijak nemohly ovlivnit. Naopak bylo jedním z respondentů shledáno, že by muslimské děti mohly být dokonce slušnější, než některé místní děti.

Na další otázku, zda si dotázaní myslí, že se uprchlíci dokáží integrovat do české společnosti, padaly rozmanité odpovědi, jak je možné vidět na obrázku č. 24. Pouhých 5 osob (4,2 %) si myslí, že integrace uprchlíků do naší společnosti je reálná. Trochu mírněji se k dané problematice stavilo 39 osob (32,5 %). Ti uváděli, že integrace je možná, ale jen do určité míry. Zbytek dotázaných již vidí jejich možnosti negativněji, přičemž 15,8 % by nedokázalo tuto problematiku objektivně posoudit. Možnost spíše ne uvedla celá čtvrtina dotazovaných lidí a je toho názoru, že by se integrovat nedokázali vůbec.

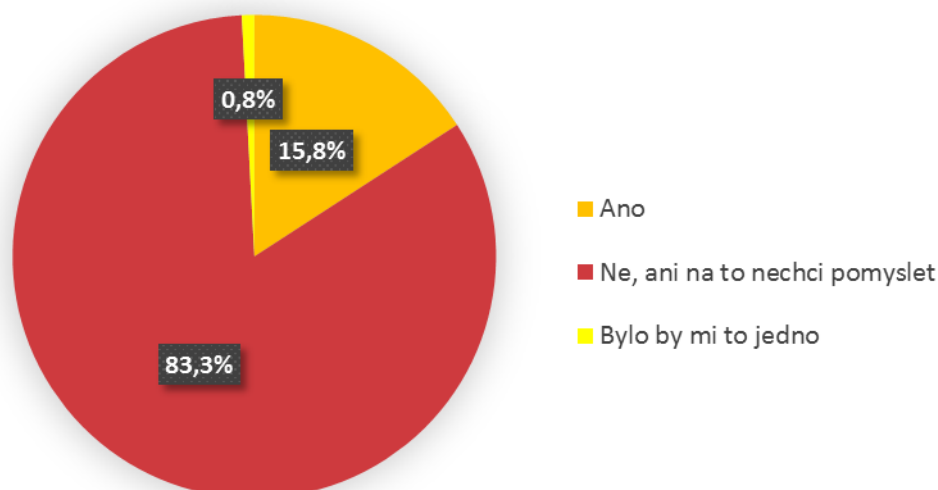
Obr. 24 Názor na integraci uprchlíků do české společnosti

Pro zajímavost uvádím opět pohledy sedmi respondentů:

- *Někteří ano, především lidé s vyšším vzděláním, křesťané atd. mají šance mnohem větší.*
- *V případě, že by nás vyvraždili.*
- *Jen ti, kteří sem přišli jako opravdoví uprchlíci kvůli válce.*
- *Myslím, že záleží na okolnostech. Pokud se jedná o jednu rodinu v obci, nevidím v tom problém. Problém začíná v okamžiku, kdy se začne tvořit komunita. Pak se začnou tvořit i komunitní pravidla.*
- *Ano, ale postupně, masovost integraci obecně dost ztěžuje.*
- *Záleží na časovém hledisku a množství. V první generaci ne. V dalších možná podle množství.*

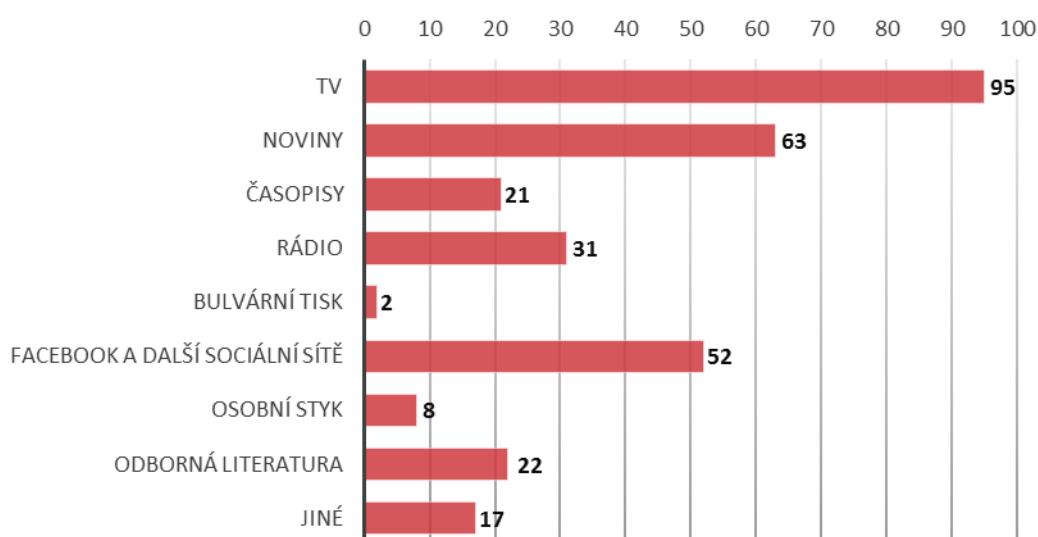
Dále byli respondenti dotázáni, zda si dokáží představit situaci, kdy by například kvůli válce museli opustit svůj domov. Výsledky zobrazuje graf na obrázku č. 25. Převážná většina si takovou situaci nedokáže představit a ani na to nechce pomyslet. Na druhé straně, 19 dotázaných uvedlo, že by danou situaci dokázali představit. Jeden respondent uvedl, že by mu to bylo jedno.

Obr. 25 Grafické znázornění odpovědí na otázku, zda si dokáží respondenti představit, že by například kvůli válce museli opustit svůj domov

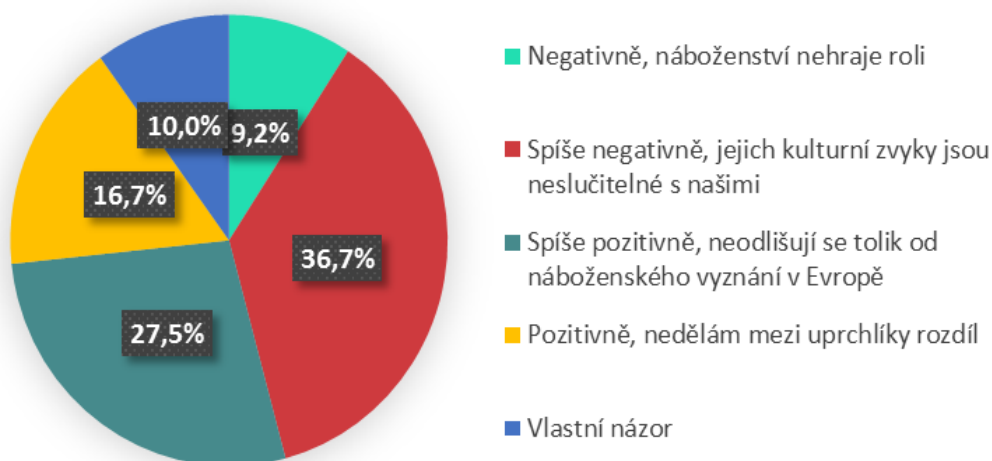
V anketě byla uvedena otázka, odkud respondenti primárně čerpají informace o islámu, přičemž bylo možné označit vícero odpovědí. Z obrázku č. 26 je zřejmé, že převažovaly klasická média jako televize, noviny, časopisy a rádio. Třetí nejčastější byly dnes stále více populární sociální sítě. Do kategorie „jiné“ respondenti zařadili například internet, zahraniční zdroje, blogy, reportáže, server Youtube či školní diskuze. Jeden s respondentů dokonce uvedl jako zdroj informací o islámu DeepWeb (hluboký web).¹⁴

Obr. 26 Zdroje čerpání informací o islámu

¹⁴ DeepWeb je internetové podsvětí, kde je údajně plno zvrácených věcí (zde mluvíme už spíše o Darkwebu) ale i zajímavých věcí. Veškeré stránky DeepWebu jsou vyňaty z běžných vyhledávačů, takže člověk na ně při běžném surfování nemá šanci narazit. Stránky DeepWebu často soukromé, některé mají přístup jen na heslo.

Poslední otázka ankety se týkala mediálně známé kauze, kdy v nedávné době byli do ČR přijati křesťanští uprchlíci z Iráku. Zkoumaný byl především faktor rozdílného náboženství. Názory, které je možné detailně vidět na obrázku č. 27, byly opět velmi různorodé. Negativní postoj zaujala menší polovina respondentů. Z toho celých 36,7 % si myslí, že jejich kulturní zvyky jsou neslučitelné s našimi, a proto se staví k dané problematice spíše negativně. Na druhé straně spíše pozitivní názor má více než čtvrtina dotázaných. Ta se nejvíce ztotožňuje s faktem, že křesťanští uprchlíci, i přes velmi odlišnou kulturu, se příliš neodlišují od hlavního náboženského vyznání v Evropě. Čistě pozitivní postoj bez ohledu na náboženské vyznání má desetina respondentů.

Obr. 27 Postoj respondentů k nedávno přijatým křesťanským uprchlíkům z Iráku do ČR

Respondenti měli v anketě možnost vyjádřit na tuto problematiku také svůj volný názor. Toho se zhostilo hned 12 oslovených. Dva respondenti uvedli, že o této zprávě zatím neslyšeli. Jeden se k problematice nestaví ani negativně ani pozitivně. Pro lepší autentičnost uvádím zbylé komentáře:

- *Křesťanské ještě беру, ale poslala bych je ihned zpátky kvůli nespokojenosti s byty zadarmo.*
- *Náboženství tu nehraje příliš velkou roli.*
- *Pokud to je ta rodina, která byla i v TV, tak už od pohledu vypadala, že děti a rodina je pro ně prioritou. Uvidíme, jak se budou chovat za rok, až je přestanou medializovat.*

- *Pokud se chovají podle našich zvyků a pravidel, proč ne.*
- *Ale i z náboženského vyznání se může vyklubat zarputilý islamista! Jsou nedůvěryhodní.*
- *Je to o lidech a důvodech, kvůli kterým opustili zemi. Vyznání mi nevadí, ale chování a schopnost-neschopnost se integrovat.*
- *Pokud se dokáží přizpůsobit, ať si tu užijí.*

9.1 Celorepublikové srovnání vnímání uprchlíků

Podle výsledků anketního šetření v předchozí kapitole je patrné, že obyvatelé českého venkova se k příchodu uprchlíků staví převážně odmítavě. Tento postoj je do velké míry doprovázen strachem o bezpečnost obyvatel, stejně jako o bezpečnost České republiky. V obavách venkovského obyvatelstva hraje také roli skepse vůči střetu dvou odlišných kultur, a to především české a syrské.

Je výše zmíněné vnímání současné uprchlické krize specifické na venkově nebo se jedná o obraz celé ČR? Odpověď na otázku můžeme do určité míry zjistit na základě tiskové zprávy s názvem *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků*, kterou v lednu 2016 vydalo Centrum pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM). Toto šetření obsahovalo sadu otázek týkající se postojů veřejnosti k přijímání uprchlíků. Výzkum se konkrétně týkal postojů k přijímání uprchlíků z oblastí postižených válečným konfliktem, postoje k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky a uprchlíků z Ukrajiny. Součástí šetření bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo současné situace a vnímání situace jako bezpečnostní hrozby. (CVVM 2016)

Podle tiskové zprávy vydané CVVM jsou dvě třetiny české veřejnosti (65 %) toho názoru, že Česká republika by neměla uprchlíky přijímat vůbec, necelá jedna třetina dotázaných (28 %) je pro jejich přijetí do doby, než se budou schopni vrátit zpět do své země. Pouze malá část občanů ČR (3 %) zastává názor, že ČR by měla uprchlíky přijmout a nechat je se zde usadit. (CVVM 2016)

Při srovnání výsledků stejného šetření ze září roku 2015 je možné pozorovat, že stoupá podíl těch, kteří by uprchlíky do České republiky nepřijímali vůbec (meziroční vzestup o 15 procentních bodů). Podíl dotázaných, kteří se vyjadřují kladně k přijetí uprchlíků, má naopak v porovnání se zářijovým šetřením tendenci sestupnou (došlo k poklesu o 13 procentních bodů). Kladný postoj k přijímání uprchlíků na přechodnou dobu se mírně zvyšuje s nejvyšším dosaženým vzděláním a se zvyšující se životní úrovní. K přijetí uprchlíků z válečných oblastí se staví převážně negativně lidé, kteří zároveň

situaci kolem uprchlíků vnímají jako hrozbu (výrazně se neliší podle věku nebo pohlaví). K přijímání uprchlíků jsou všeobecně otevřenější lidé, kteří se z politického hlediska zařazují na pravolevé škále politické orientace ke středu, středové pravici a pravici. Tisková zpráva také uvádí, že česká veřejnost očekává, že se cizinci co nejvíce přizpůsobí zvyklostem české kultury a dlouhodobě je vnímá jako určité bezpečnostní riziko. (CVVM 2016)

Z hlediska mezinárodní perspektivy Visegrádských zemí je podle výzkumné zprávy polská veřejnost v této otázce méně vyhraněná nežli česká, a proti přijetí uprchlíků je v lednovém šetření 53 %. V Maďarsku je pak podíl dotazovaných proti přijímání uprchlíků ještě výrazněji nižší (32 %). (CVVM 2016)

K míře ohrožení, která je způsobena uprchlickou vlnou, se česká veřejnost dále vyjadřovala tak, že vnímá uprchlíky jako výraznou bezpečnostní hrozbu nejen ve spojení s ČR (81 %), ale i v evropském (91 %) a světovém (83 %) měřítku. Hrozbu Islámského státu vnímá česká majorita ještě výrazněji, a to jak v národní tak i v celosvětové perspektivě. Situaci jako bezpečnostní hrozbu vnímají silněji ti, kteří jsou proti přijímání válečných uprchlíků. Z hlediska demografického se skupiny obyvatel v těchto postojích neliší. (CVVM 2016)

Zájem o aktuální vývoj současné uprchlické krize je enormní. 78 % respondentů se zajímá o aktuální vývoj okolo uprchlíků. Podle CVVM je zájem o dění mírně vyšší u mužů než u žen a také mírně roste s dosaženým vzděláním. Z hlediska věku je zájem nižší u mladých lidí ve věku 15-29 let. Sledování dění kolem uprchlíků se také dále zvyšuje i se stoupající deklarovanou životní úrovní respondenta. (CVVM 2016)

Je tedy zřejmé, že míra skepse a strachu obyvatel je víceméně stejná napříč republikou bez ohledu na velikost obce. Menší výchylku shledávám v názoru na přijetí uprchlíku do ČR, kdy obyvatelé venkova, kteří byli dotázáni v rámci mého dotazníku, nezaujímají tak vyhraněný odmítavý postoj k otázce přijímání uprchlíků do naší země.

10 Odborný pohled na problematiku

Vzhledem k aktuálnosti problematiky uprchlické krize a možného ovlivnění českého venkova jsem za pomoci mého vedoucího, doc. RNDr. Antonína Vaishara, CSc., zkontaktovala předního českého odborníka na migraci, docenta Dušana Drbohlava, abych tématu své diplomové práce poskytla také odborné hledisko.

Doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc. momentálně působí na Přírodovědecké fakultě UK v Praze ve funkci vedoucího katedry sociální geografie a regionálního rozvoje.

Zaměřuje se především na problematiku sociální geografie, v užším vymezení pak zejména mezinárodní migraci a integraci cizinců do společnosti. V odborných časopisech nebo v kapitolách odborných knih publikoval přibližně 80 původních vědeckých příspěvků, a to doma i v zahraničí. Napsal jednu monografii a editoval a spolueditoval další dvě práce. Výrazně se také zapojuje do výzkumné činnosti ať již v rámci zpracování projektů pro české (zejména česká ministerstva práce a vnitra), tak zahraniční (např. EK, IOM, NATO, UNHCR, Fulbright Commission) subjekty. Je také předsedou oborové rady PGS sociální geografie a regionálního rozvoje a členem řady dalších grémií – např. Vědecké rady Přírodovědecké fakulty Ostravské Univerzity, Vědecké rady Sociologického ústavu AV ČR atd.¹⁵

Naše setkání proběhlo v Praze na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje a probíhalo formou rozhovoru.

10.1 Rozhovor s docentem Dušanem Drbohlavem

Ve své práci se zaměřuji i na Vietnamskou komunitu, jako jednu z větších komunit odlišné od naší kultury. Jaký rozdíl spatřujete mezi současnými uprchlíky a Vietnamci u nás?

Vietnamci jsou jiný typ migrace. A to hraje roli při přijetí a nepřijetí. Počínaje prezidentem se všichni ohrazují, že Vietnamci se dobře integrují, jsou pracovití a jsou vzorem, což je pravda. Ale je to právě z důvodu, že je to jiná skupina migrantů. Mimo jiné je také kulturně odlišná. Ale zařadila se velmi dobře na trh práce a ve společnosti s ní nejsou problémy, naopak si je lidi chválí, například skrz večerky. A jsou přijímáni docela dobře. Navíc už je tady druhá generace, respektive tzv. jedna a půlta a druhá generace je paradoxně kažena tou českou mládeží, ta etika a morálka, ten vyšší princip byl výše než u těch našich v Čechách, ale teď jsou sráženi tím, že vidí své spolužáky, jak jsou líní a nepracovití, tak se přizpůsobí, to je takový paradox. Ale pozor, to jsou dvě skupiny, Vietnamci jsou na tom líp, kdežto ti uprchlíci jsou handicapovaní. Proč? Ti nechtěli přijít, jsou často vystresovaní, mají posttraumatický syndrom, opravdu jsou na tom špatně. Ted mluvím o těch pravých uprchlících, o kterých mluvíme, potom jsou takoví ti falešní, kteří se za to kryjí a jsou ekonomičtí migranti. Co ale chci říci je, že tam je to velký problém, na ně je pohled

---

¹⁵ Geografie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/geograficka-sekce/vedecka-rada-sekce/doc.-rndr.-dusan-drbohlav-csc>

složitější, protože jejich zařazení na trh práce je mnohem komplikovanější. Oni nechtěli odejít, ale teď musí a k tomu se musí naučit jazyk. To zařazení na trh práce je problémové v tom, že oni nejsou naladěni jako Vietnamci na byznys, mají sice nějakou profesi, kterou tady ale neuplatní, tady se musí rekvalifikovat. Je to tedy komplikovanější a je to dražší, a to lidé vidí, že to stojí peníze. Uprchlík je nejdražší migrant a stát se o ně musí postarat. Takže to ho v očích české majority diskvalifikuje. Co se týče integračních programů uprchlíků, stát jim moc nepomůže, dá jim bydlení, pak jim i obce umožní bydlení, třeba v soukromí a mají tam nějaké příspěvky, ale je to na okraji, na periferii, kde je těžké sehnat práci. Takže jejich integrace je složitá. Tady je potřeba dívat se rozdílně na standartní ekonomickou

a rodinou migraci, za druhé na uprchlickou migraci a znovu podotýkám, ti budou vždy handicapováni.

Jsou pochyby a strach českých obyvatel z uprchlíků oprávněné?

Existuje americká studie, která ukazuje, že právě Američani si berou nejvíc uprchlíků na světě, kolem 60 tisíc lidí ročně, kteří získali azyl pod UNHCR (The UN Refugee Agency) po světě a pak čekají na to, že si je někdo vezme, a ti Američani si je berou, ale třeba po roční lustraci, kdy je důkladně prověřili. A proč to říkám? Protože tady ten strach je neoprávněný. I když to nebyli zdaleka všichni muslimové, ale i tak byli mezi nimi. A po jedenáctém září do roku 2013 nebo 2014 bylo takových lidí asi 700 tisíc, kteří přišli do Spojených států a z toho dva, slovy dva, měli nějakou teroristickou tendenci. Ale podotýkám, že to bylo po důkladné prověrce, až potom si je vzali a integrovali. Ten strach je potom neoprávněný v případě, že se dobře postarám o ten výběr. No a co se momentálně děje v migrační politice Evropské unie, skutečně není dobře. To, že nebyla schopna tu vlnu zvládnout z hlediska registrace a "nechaosu". Chaos a neoprávněné přechody přes hranice někoho, o kom se neví, kdo je. Takže v tomto je ten strach nejspíš oprávněný, to je jedna věc. Na druhou stranu z toho činit závěry, mimo jiné u nás je to zatím legrační záležitost, Česko tím zatím není zasažené, to je ale záležitost politiků a taky médií a jak je to tzv. komunikované. Na jednu stranu tady ta obava lidí je, ale ta obava eskaluje do nepřírodných rovin, kde to jsou potom nesmysly. A ti lidi vůbec neviděli nikdy migranta, hlavně ti z toho venkova, ti něco zaslechnou a chytanou se například pana prezidenta, který šíří různé věci a to není dobře.

Na to bych ráda navázala, myslíte si, že je dobře že, hlava státu šíří xenofobní řeči? Je to jakýsi tah politiků získat na svou stranu voliče?

Je to katastrofa. To bychom se měli zeptat pana prezidenta, ale asi je to už předvolební kampaň na druhé období. To je to nejlevnější pro popularitu.

A co jednání některých nejmenovaných politiků, kteří například veřejně vystupují s protiislámskými kampaněmi?

Takoví lidé jsou demagogové a blázni. Oni jsou asi vychytralí a čekají z toho ten zisk popularity a hlasů, ale to je ubohost. To se nezakládá na ničem.

Myslíte si, že českou xenofobii vyvolávají hlavně media?

No, ty k tomu přispívají. Média ale dělají jen to, co chce divák a divák je svým způsobem divá zvěř. Divák chce vidět dramata. Televize je až reakce na poptávku, takže dobře vědí, že člověk je vlastně bestie, svým způsobem. Opravdu, to je vážná věc. Člověk chce vidět neštěstí. Podívejte se na filmy, které jsou neúspěšnější. To je drama nad drama a to má největší popularitu. To ale známe z minulosti, měli jsme gladiátory, kteří se navzájem vraždili a lidi jásali. A to není nic pozitivního a já teď reaguji na média, je to jen reakce na poptávku, což není dobře. Samozřejmě některá televize to dělá kultivovaně a snaží se to podat dramaticky. To je jedna věc. Ale taky to doplní o objektivní informaci a pozitivní stránku věci. A to je dobře. Ale jsou televize, které to vůbec nezajímá, a jdou po té nejhlubší hraně toho, co není ani lidské.

Mám informaci od své známé, která několikrát dělala dobrovolnici v uprchlickém táboře v Srbsku, že když tam přijela televize natáčet, záběry zaměřovala především na mladé skupinky mužů. To, že tam byly rodiny s dětmi a starší lidé, už netočili. Tato skutečnost se mi odrazila i v anketě, že se lidé bojí těch mladých mužů.

Ano, pak je to jednostranně podáno. Že přicházejí jenom muži, že je to invaze. Pokud tohle někdo dělá cíleně, to je už vážná věc, ve smyslu překračování etiky a zkreslování reality. To je špatné. Něco jiného je realitu nepřesně zachycovat, třeba nevědomě. Nebo podat ji a zdůraznit tam to, co divák chce vidět. Něco jiného je ji křivě zkreslovat. A to, co říkáte, je v podstatě křivá výpověď. A média jsou v tomto velmi mocný nástroj, ony dovedou ovlivnit mínění veřejnosti.

A co sociální sítě? Nedávno na sociálních sítích kolovaly fotky některých mladých mužů, kteří byli mezi uprchlíky, posazené vedle fotky stejných mužů, avšak v uniformě a se zbraní v ruce. K tomu byly připsány komentáře, že toto je důkaz, že jsou to teroristi. Vyvolalo to velkou paniku.

Máte lidi, kteří se nezajímají o nic a jsou lehce zmanipulovatelní. To jsou ti političtí demagogové, o kterých jsem mluvil. Oni dobře mluví a mají jeden argument, který nastrčí a lidé se toho chytanou a už jsou jejich. Ten problém je, kultivovat národ tak, aby kriticky myslel. To však souvisí se vzděláním, s příležitostmi a možnostmi rozvíjet sociální sítě a mít třeba objektivní informaci, aby se k těm lidem dostala. To jsme ale už u vzdělávacích institucí jako je školka, škola střední, základní, kroužky a další. Mluvíme o občanské společnosti, která by tady měla fungovat. Tady je výhoda města, kde je to přirozenější než na tom venkově. To se přes noc nezmění, to má dlouhodobé působení. Je tady také samozřejmě vliv výzkumníků, kteří by měli popularizovat a přístupně a objektivně informovat o daných věcech. A politici by se měli určitým způsobem chovat a nepovídat hlouposti a nevyužívat události pro své politické kampaně.

Myslíte si, že se syrští uprchlíci dokáží integrovat na český venkov?

Já si myslím, že to je jediná cesta, protože problém naší integrace je, že integraci cizinců doposud chyběl lokální článek. Existují integrační centra, která jsou regionální a jsou různě dotovány, ať už krajem, městem nebo ministerstvem vnitra. Fungují pro migranty z třetích zemí. Uprchlíci spadají pod zvláštní oblast, ale u nás je jich tak málo, to jsou desítkové záležitosti, takže to nehraje roli. Ale obecně migrace se bude týkat i uprchlíků. Zapojení obcí, myslím teď státní správu a samosprávu obecní, ta do toho povinně nespadá. Tam je to věc dobrovolná. Když starosta vidí, že je potřeba, tak něco zaktivizuje. Všude jinde ve vyspělých imigračních zemích integrační politika funguje, tak že to jde od spodu. To je velmi důležité, tam probíhá ta integrace. My můžeme mít tisíce integračních programů od ministerstva, které jsou nahoře dobře udělané a lezou nějak dolů, ale dolů se už nedostanou. My musíme taky začít od spodu. Dobrá věc jsou zmíněné regionální integrační centra, která jsou většinou v krajských městech, ale zase v nich chybí ten spodek. Jestli se můžou integrovat? Já říkám ano, ale musí si to daná lokalita vzít za své. Obec by si je musela „adoptovat“. A pak si myslím, že by to nebyl problém, zvlášť když to bude v malých počtech. Tam je to nebezpečí, kdy se všichni děsí separovaných a segregovaných enkláv a mluví se až o ghettech. To je problém, ale to není náš případ. Prostorově to problém není, oni vždy budou pospolu, to by

nevadilo. Nejhorší je sociální izolace. Jakmile se začnou sociálně, kulturně a komunikačně izolovat od okolí, tak to je veliký problém. Když se nebudou s ostatními lidmi stýkat, komunikovat spolu, pořádat spolu akce, tak to je konec. Jakmile se začnou izolovat sociálně, natož prostorově, ale to by zase až tak nevadilo. Když vezmeme čínské čtvrti ve městech. Funguje to, jsou prostorově koncentrované, ale neustále se prolínají s ostatní populací.

Vietnamská komunita je taky hodně uzavřená. Bude to stejně i se Sýrskou?

V sýrské společnosti jsou taky křesťané, ale jsou tam i muslimové. Na druhou stranu sýrská společnost je poměrně kultivovaná ve smyslu kultivovaná evropsky. Sýrie byla poměrně vzdělaná a kultivovaná země s vyspělým zdravotním a sociálním systémem. Mimo jiné ve Spojených státech sýrská imigrace je nadprůměrně vzdělaná a velmi dobře integrovaná. Takže toho bych se nebál. Klíčový prvek je islám. Tady vidím jedinou možnou cestu k tomu přiblížení se nám, že islám by měl být evropský, tedy zasazený do evropského kontextu. Samozřejmě ne radikální, Evropa by měla utnout radikalismus. Klíčem je tedy poevropštění imámů¹⁶. To je má teorie. Tady je i problémem náš střeoevropský syndrom nezkušenosti s migrací. S tím souvisí zvýšená xenofobie, to je však lidská přirozenost. A o to víc by se vyžadovala role škol, médií, akademické obce, nevládního sektoru. O to víc by tihle ti měli přicházet, vysvětlovat a informovat objektivně o problematice. Nejhorší ale taky je, mazat med kolem pusy, jak se říká. Tzn. říkat, nic se nestane, to bude bez problému. To však není pravda. Migrace se sebou nese pozitivní a negativní jevy a je třeba vysvětlit a je třeba říct, že i ty negativní jevy mohou nastat, ale můžeme se jim vyhnout. A to lidi ocení. Protože vám neuvěří, že migrace je ideál, že ve všem pomůžou, nebojte se, všechno bude výborné (smích). No nebude, budou tam problémy, ale ví se, že když se na to půjde dobře, ty plusy by pak měly převažovat nad mínusy. Třeba Člověk v tísni se na migraci

a integraci zaměřuje, vysvětlují co to je žít v etnicky diverzifikované společnosti, jak na to jít a co a jak zdůrazňovat. A to je potřeba, protože opravdu bez tohoto to nepůjde. Osvěta a objektivní informovanost je klíčová.

Češi jsou solidární, když jsou přírodní katastrofy a přepočtete finance, tak my jsme na jednom z předních míst. Jsme ale solidární tehdy, když je vidět, kde ta pomoc jde a jak je efektivní. A to souvisí s představením problému. Je třeba jim ukázat, že uprchlík není

---

¹⁶ **Imám** byl původně titul představeného muslimské obce, později titul všeobecně uznávaného znalce a učitele koránu (asi jako dnešní profesor).

d'ábel, že je jako my ostatní, který má problémy a bylo by dobré mu pomoci. A ukázat jim že on může být taky prospěšný.

V anketách jsem se sekala s reakcemi, že si ničeho neváží a asi tak chudí nejsou. Když mají iPhony a mohli se sem dopravit.

Oni si neuvědomují, že ti lidi všechno prodali, nebo si na to půjčili a dali tisíce za to, aby přežili do Evropy. Při tom někteří své příbuzné ztratili. Kdyby ti lidi viděli celý kontext věci, a kdyby věděli, co je za tím. To není vůbec jednoduché. To by chtělo třeba besedu s lidmi a říct jim o tom, to je ale už věc starosty dané obce. Všechno je to o lidech. Abych tady ale neidealizovat, samozřejmě mezi nimi budou i „výlupci“, takoví, kteří situace využívají. To je ale všude. V každé společnosti.

11 Závěr

Společným faktorem linoucí se celou problematikou migrace do ČR je relevantní uzavřenost české společnosti vůči cizincům, která je zakořeněna už z dávných dob české historie. I dle výstupu předkládané práce venkovské obyvatelstvo vykazuje podstatně větší míru uzavřenosti než ve městech, a to současně i v souvislosti s muslimskými migranty mířícími do Evropy. To vyplývá také z faktu, kdy je ve městech sociální interakce s jinými kulturami častější a pravděpodobnější než na českých periferiích. Proto v případě integrace například syrské rodiny na českou vesnici by byla zapotřebí větší snaha samotné obce, aby tak snížila možný kulturní šok na obou stranách. Kdyby taková situace měla nastat například v mé vesnici, jedno z možných řešení by se jevilo v uspořádání veřejné besedy, kde by bylo vhodné občanům objasnit situaci válečných uprchlíků a objektivizovat tak jejich názory na muslimské obyvatelstvo.

Informace o cizincích, konkrétně o muslimech, venkované získávají převážně z médií, které však v některých případech uměle překrucují skutečnosti (viz křesťanští uprchlíci z Iráku). Nicméně, i z pohledu doc. RNDr. Dušana Drbohlava, CSc., média pouze reagují na poptávku a dávají lidem to, co chtějí slyšet a poskytují tak nepřímý obraz naší společnosti. Do jaké míry je tento aspekt do celkového kontextu pozitivní, bych nechala na posouzení čtenáře.

V uskutečněném anketním šetření respondenti nejčastěji uváděli možné narušení vnitřní bezpečnosti ČR a strach o vlastní životy. Nicméně, podle mého názoru je tento strach někdy hnán až do iracionálních rovin. Lidé se bojí uprchlíků a v každém z nich vidí teroristu. Navíc i podle odborníka na terorismus, Adama Dolníka, který uvedl v rozhovoru pro časopis Týden, že riziko, že se někdo v naší zemi stane obětí terorismu, je zcela mizivé. Navíc časté zaměňování radikálních praktik Islámského státu s islámským vyznáním je všeobecně nešvarem nejenom v českém prostředí. Vzrůstající xenofobie šířící se napříč českou veřejností je pak také zbytečně umocňována někdy až absurdními proslovy některých politiků.

Dle mého názoru bychom neměli odmítat *a priori* všechny neznámé kultury a házet je do jednoho pytle, jelikož vzájemné soužití by mohlo naopak do určité míry přinést obohacení jednotlivých kultur. I přesto, že by současná migrační vlna mohla v budoucnu představovat problém v podobě kulturního nesouladu, je více než diskutabilní, zda se tato problematika vůbec dotkne i České republiky. Nicméně, s ohledem na to, že u nás již žije spousta muslimské populace, nebyl zatím zaznamenán výraznější problém v konfrontaci

s českou společností. Nesmíme opomenout fakt, že syrští uprchlíci do naší země ani prioritně nemíří. Neznašená to však, že do budoucna bude Česká republika mimo hlavní migrační destinace. Je tak na nás, aby naše budoucí generace, vyrůstající v multikulturním prostředí byly vychovávány k toleranci k jiným kulturám.

SEZNAM LITERATURY

BAHBOUH, Ch. *Sýrie: historie, kultura, geografie*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2005. ISBN 80-86149-44-7.

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ: *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků* [online]. Praha. 2016 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7504/f3/pm160215.pdf.

COLLELO, T., *Syria: A Country Study*. 1988. Dostupné z: <http://countrystudies.us/syria/>.

ČESKO. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999, zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, Dostupný z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Cizinci: počet cizinců* [online]. Praha: ČSÚ, 2015 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>.

ČERMÁK, Z., JANSKÁ, E. (2011): *Rozmístění a migrace cizinců jako součást sociálněgeografické diferenciace Česka*. *Geografie*, 116, č. 4, str. 422–439.

DRBOHLAV, D., 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 1. vydání., Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Geografie. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/geograficka-sekce/vedecka-rada-sekce/doc.-rندر.-dusan-drbohlav-csc>.

IČO, J. *Náboženství ve Vietnamu*. 1. vyd. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 38 s. ISBN 978-80-85394-74-0.

IDNES.CZ/Blog. *Vietnamská vs. České rodina* [online]. 2010 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://jiribosak.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=144187>.

International Organization for Migration, 2015. *World Migration Report: Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility*, Dostupné z: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf.

JUNGWIRTH, T., B. TOMEK a J. ŠMÍDA. *Analýza uprchlictví a migrace do Evropy – trendy a příčiny*. In: Strana zelených [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.zeleni.cz/analyza-uprchlictvi-a-migrace-do-evropy-trendy-a-priciny/>.

KANTAROVÁ, K. *Arabská rodina dává pocit bezpečí a sounáležitosti* [online]. 2002 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/05/03.pdf>.

KŘÍŽKOVÁ, M., *Neviditelná menšina - analýza mediálního obrazu českých muslimů* [online]. 2006 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/Krizkova_islam_final_1.pdf.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Terminologický slovník* [online]. Praha: MV ČR, 2015 [cit. 2016-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>.

PALÁT, M., 2013. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*, Ostrava: Key Publishing.

RABUŠIC, L., A. BURJANEK. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?*. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2003. ISBN 80-239-2257-2.

ROBINSON, F. *Svět islámu: kulturní atlas*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 1996. 238 s. ISBN 80-7176-356-x.

SCHEU, H.C. & ASLAN, E., 2011. *Migrace a kulturní konflikty* 1. vydání., Praha: Auditorium.

ŠTICA, P., 2014. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky* 1. vydání., Ostrava: Moravapress.

TOLLAROVÁ, B. *Inkluzivní škola. Vietnam - Informace pro učitele* [online]. 2010 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf>.

TOPINKA, D., *Integrační proces muslimů v České republice – Pilotní projekt*. Ostrava: VeryVision, s.r.o, [online]. 2007 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/integrace_muslimu.pdf.

UHEREK, Z., *Migrace do České republiky, sociální integrace a lokální společnosti v zemích původu: (prostor bývalého SSSR a slovenští Romové) : výzkumná zpráva*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2004. ISBN 80-85010-69-0.

United Nations & Organization for Economic Co-operation and Development, *Trends in International Migration* [online]. 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFacts20154.pdf>.

Vietnam. *Informace: Sociální uspořádání* [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://zeme.sopka.cz/zeme_kapitola.php?tisk=1&idZeme=212&klic=1225.

VYMĚTAL, Š., A. ŠÍCHOVÁ. *Uprchlíci ze Sýrie Kulturní a psychosociální aspekty*. Praha. [online]. 2015 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/uprchlici-ze-syrie.aspx

Téma: Možné ovlivnění českého venkova současnou mezinárodní migrací

Rozhovor s Dušanem DRBOHLAVEM, odborník na geomigraci. Praha 17. 04. 2016.

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obrázek č. 28** Cizinci v ČR podle kategorie pobytu údaje k 31. 12. 2014
- Obrázek č. 29** Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2004 – 2013 (bez azylantů)
- Obrázek č. 30** Počty žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2004 – 2015
- Obrázek č. 31** Podíl populace narozených v zahraničí
- Obrázek č. 32** Tradiční a nové migrační destinace
- Obrázek č. 33** Počet mezinárodních migrantů podle destinací za rok 2000 až 2015
- Obrázek č. 7** Státy s největším počtem mezinárodních migrantů žijících v zahraničí za rok 2015
- Obrázek č. 34** Národnostní složení současných uprchlíků
- Obrázek č. 35** Věk respondentů
- Obrázek č. 36** Ekonomické postavení respondentů
- Obrázek č. 37** Dosažené vzdělání respondentů
- Obrázek č. 38** Velikost obcí respondentů
- Obrázek č. 39** Pohlaví respondentů
- Obrázek č. 40** Pohled na rozdíly mezi uprchlíky ze Sýrie a imigranty z Ukrajiny
- Obrázek č. 41** Především kontakt respondentů s uprchlíkem či azylantem
- Obrázek č. 42** Postoj respondentů k současné uprchlické krizi
- Obrázek č. 43** Názor respondentů na příchod uprchlíků do ČR
- Obrázek č. 44** Odpovědi na otázku, zda se respondent setkal s člověkem islámského vyznání
- Obrázek č. 45** Odpovědi na otázku, zda si dotázaný dovede představit, že by do jeho obce byli ubytováni uprchlíci ze Sýrie?
- Obrázek č. 46** Odpovědi na otázku, zda si respondent myslí, že by se dokázal spřátelit s uprchlíky, kdyby bydleli v jeho vesnici
- Obrázek č. 47** Odpovědi na otázku, zda by respondenti sami od sebe oslovili Syrské uprchlíky, kdyby bydleli v jejich obci
- Obrázek č. 48** Grafické znázornění odpovědí na otázku, zda si dotázaní dovedou představit, že se účastní kulturní akce v jejich obci a spolu s nimi tam je rodina uprchlíků ze Sýrie
- Obrázek č. 49** Odpovědi na otázku, zda by dotázaným vadilo, kdyby jejich dítě chodilo do stejné třídy spolu s dítětem islámského vyznání

Obrázek č. 50 Názor na integraci uprchlíků do české společnosti

Obrázek č. 51 Grafické znázornění odpovědí na otázku, zda si dokáží respondenti představit, že by například kvůli válce museli opustit svůj domov

Obrázek č. 52 Zdroje čerpání informací o islámu

Obrázek č. 53 Postoj respondentů k nedávno přijatým křesťanským uprchlíkům z Iráku do ČR

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazníkové šetření: Možné ovlivnění českého venkova současnou mezinárodní migrací

PŘÍLOHY

Anketní šetření: Možné ovlivnění českého venkova současnou mezinárodní migrací

Vzhledem k aktuálnosti současné migrace osob ze Sýrie je mým cílem zanalyzovat možné ovlivnění českého venkova a menších měst případným ubytováním uprchlíků do těchto oblastí. Smyslem ankety je snaha o zjištění názoru obyvatel malých obcí a měst na možnou interakci v okolí bydliště právě s lidmi jiného vyznání a kultury. Výsledky šetření nebudou nijak zneužity, poslouží pouze jako data k diplomové práci. Anketa je anonymní.

1. Jaký je Váš věk?

- a) 15 až 25 let
- b) 26 – 45 let
- c) 46 – 65 let
- d) 66 let a více

2. Jaké je Vaše ekonomické postavení?

- a) Zaměstnanec
- b) Důchodce
- c) Student/ka
- d) Nezaměstnaný/á
- e) Podnikatel/ka
- f) Rodičovská dovolená

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Nedokončené základní
- b) Základní
- c) Vyučen/a, nebo střední bez maturity
- d) Střední s maturitou
- e) Vyšší odborná škola
- f) Vysoká škola

4. Velikost města/obce, kde žijete?

- a) do 500 obyvatel
- b) 501–2000 obyvatel
- c) 2001–10 000 obyvatel
- d) 10 001–90 000 obyvatel
- e) 90 001 a více obyvatel

5. Jste muž nebo žena?

- a) Muž
- b) Žena

6. Spatřujete rozdíl mezi uprchlíky (Např. ze Sýrie, severu Afriky, Afghánistánu) a imigranty (Např. z Ukrajiny, Vietnamu, Ruska)?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano, proč?

7. Setkal/a jste se někdy s uprchlíkem či azylantem?

- a) Ano
- b) Ne

8. Jaký je Váš postoj k současné uprchlické krizi? (Můžete zvolit více možností.)

- a) Nezajímá mě to
- b) Bojím se o bezpečnost ČR
- c) Bojím se, že mezi uprchlíky jsou teroristé
- d) Soucítím s nimi, musí to být hrozné
- e) Jedou k nám do Evropy, aby pobírali dávky
- f) Uprchlíci proudí k nám, aby islamizovali Evropu
- g) Lidé utíkají ze svých domovů za lepším životem
- h) Vzdělání hledají v Evropě lepší uplatnění
- i) Bojí se o své životy
- j) Vlastní názor:

9. Jste pro, aby přišli uprchlíci i do České republiky?

- a) Ano
- b) Ano, ale s lepší organizovaností

- c) Je mi to jedno
d) Ne
- Pokud ne, proč?

10. Setkali jste se někdy s člověkem islámského vyznání?

- a) Ano
b) Ne, ani o to nestojím
c) Ne, neměl/a jsem příležitost

11. Dovedete si představit, že by do Vaší obce byli ubytováni uprchlíci ze Sýrie?

- a) Ano, nevadilo by mi to
b) Ano, ale dával/a bych si pozor
c) Ne, vadilo by mi to
d) Nevím, je mi to jedno

12. Kdyby ve Vaší obci bydleli uprchlíci, myslíte si, že byste se s nimi dokázali spřátelit?

- a) Ano, rád bych poznal/a jejich kulturu
b) Ano, ale stačí se jen pozdravit
c) Ne, ani bych o to neměl/a zájem
d) Spíše ne, neznám jejich jazyk

13. Kdyby ve Vaší obci bydleli Syrští uprchlíci, oslovili byste je sami od sebe?

- a) Ano
b) Ne

Pokud ne, proč?

14. Dovede si představit, že se účastníte kulturní akce ve své obci a spolu s Vámi tam je rodina uprchlíků ze Sýrie?

- a) Ano, mohlo by to být příjemné
b) Ano, ale bylo by to divné
c) Nevadilo by mi to
d) Ne, asi bych raději z akce odešel/a
e) Ne, vadilo by mi to
f) Nedovedu si to představit
g) Vlastní odpověď:

15. Vadilo by Vám, kdyby Vaše dítě chodilo do stejné třídy spolu s dítětem islámského vyznání?

- a) Ano
b) Bylo by mi to jedno
c) Ne

Pokud ne, uveďte proč?

16. Myslíte si, že se uprchlíci dokážou integrovat do české společnosti?

- a) Ano
b) Jen do určité míry
c) Spíše ne
d) Nedokážou
e) Nedokážu posoudit
f) Vlastní názor:

17. Dokážete si představit, že byste museli opustit svůj domov (například kvůli válce)?

- a) Ano
b) Ne, ani na to nechci pomyslet
c) Bylo by mi to jedno

18. Odkud čerpáte informace o islámu? (Můžete zvolit i více možností.)

- a) TV
- b) Noviny
- c) Časopisy
- d) Rádio
- e) Bulvární tisk
- f) Facebook a další sociální sítě
- g) Osobní styk
- h) Odborná literatura
- i) Jiné:

19. V nedávné době byli do ČR přijati křesťanští uprchlíci z Iráku. Jak se k tomu stavíte?

- a) Negativně, náboženství nehraje roli
- b) Spíše negativně, jejich kulturní zvyky jsou neslučitelné s našimi
- c) Spíše pozitivně, neodlišují se tolik od náboženského vyznání v Evropě
- d) Pozitivně, nedělám mezi uprchlíky rozdíl
- e) Vlastní názor: